

TÜRMOB

TÜRKİYE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER
VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODALARI BİRLİĞİ
(UNION OF CHAMBERS OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS OF TURKEY)

BLOK ZİNCİR TEKNOLOJİSİ KRİPTO PARALAR VE MUHASEBE MESLEĞİ

(Kripto Paraların Halka Arzı, Muhasebesi,
Raporlaması, Denetimi ve Vergilendirilmesi)

01 MART 2021
WEBINAR

BLOK ZİNCİR TEKNOLOJİSİ, KRIPTO PARALAR VE MUHASEBE MESLEĞİ

**(Kripto Paraların Halka Arzı, Muhasebesi,
Raporlaması, Denetimi ve Vergilendirilmesi)**

**01 MART 2021
WEBINAR**

ÖNSÖZ

COVID-19 ile birlikte Türkiye ve dünya olarak zorlu bir süreci yaşıyoruz. Pandemi ile birlikte alışkanlıklarımız, yaşam biçimimiz büyük değişimlere uğramak zorunda kaldı.

Bu dönemde Mali Müşavirlerin işletmelere, topluma ülke ekonomisine katkıları çok daha net anlaşıldı. Sundukları hizmetlerin vazgeçilmezliği toplumun tüm kesimleri tarafından kabul edildi.

Gerçekleştirdiğimiz, Blok Zincir Teknolojisi-Kripto Paralar ve Muhasebe Mesleği e-etkinliğimiz mesleki konuların dışında, tüm dünyanın izlediği, nereye gittiği en çok merak edilen konulardan birisi olan kripto paralar, blok zincir konusunu içerdi.

2018 yılında gerçekleştirdiğimiz 20 inci Türkiye Muhasebe Kongresinde bir oturumda bu konuyu detaylı bir şekilde incelemeye çalışmıştık. Blok zincir teknolojisi ve etki alanı hızla gelişiyor.

Blok Zincir Teknolojisi-Kripto Paralar ve Muhasebe Mesleği e-etkinliğimizde yapılan konuşmaları e-Kitap haline getirdik. Sizlere sunduğumuz e- kitabımızın meslektaşlarımıza ve ilgililere faydalı olması diliyorum.

Emre KARTALOĞLU
TÜRMOB Genel Başkanı

SUNUŞ

Muhasebe ve denetim mesleği teknolojik, ekonomik ve sosyolojik olaylardan en çok etkilenen disiplinlerin başında gelmektedir. Dijital para birimi olarak bilinen Bitcoin altında yatan teknolojinin, muhasebe ve denetim mesleğini gelecekte temelden etkileyeceği beklenmektedir.

Tüm araştırma ve çalışmalar bu teknoloji gelecekte muhasebe ve denetim mesleğinde kullanılacağını gösteriyor.

Sosyal, politik ve teknolojik değişikliklerin dünyayı değiştirdiği bugünlerde, muhasebe mesleğinin temsilcileri olan bizler geleceği okuyarak, yarınlar için mesleği hazırlamak ve fark yaratmak için çalışmak durumundayız.

Farkındalık etkinliklerimizden üçüncüsünü Blok Zincir Teknolojisi-Kripto Paralar ve Muhasebe Mesleği konusuna ayırdık. 1 Mart 2021 tarihinde online olarak gerçekleştirdiğimiz Webin aramızda Kripto paraların halka arzı, muhasebesi, raporlaması, denetimi ve vergilendirilmesi konularını detaylı olarak inceledik.

Yapılan konuşmaları e-Kitap haline getirerek sizlerin istifadesine sunuyoruz. e- Kitabımızın meslektaşlarımıza ve ilgililere faydalı olması diliyorum.

Yahya ARIKAN
TÜRMOB Genel Sekreteri

Emre KARTALOĞLU
TÜRMOB Genel Başkanı

- Değerli meslektaşlarım öncelikle hepinizi sevgiyle, saygı ile selamlıyorum. Bildiğiniz üzere her yıl 1 - 7 Mart haftası Muhasebe Haftası olarak kutlanmakta, bu vesile ile yine hepinizin öncelikle Muhasebe Haftası'nı kutluyorum. Bir kısa videomuz var, kısa filmimiz var Muhasebe Haftası ile ilgili TÜRMOB olarak hazırladığımız. Hep birlikte bu kısa filmimizi izledikten sonra tekrar bir arada olacağız.

Videomuzda da ifade edildiği gibi muhasebe mesleği alın terini korumak, insanlara umut olmak, ekonomiye nefes aldirmek, topluma değer katmaktır.

Değerli meslektaşlarım gerçekten son dönemde mesleğimizin, muhasebe mesleğinin, Mali Müşavirliğin, Yeminli Mali Müşavirliğin topluma, ülke ekonomisine sunduğu katkılar, işletmelerimize sunduğu katkıları çok daha yakından gördük, çok daha yakından hissettik. Toplumun her kademesinde, bürokraside, devletin her kademesinde bu daha net anlaşılır duruma geldi.

Bugün 1 Mart, dediğim gibi meslek yasamızın, mesleğimizin yasal statüye kavuşmasının 32. yılındayız. Biz bugün Anıtkabir'deydik, Ata'mızın huzurundaydık, Ata'mızı ziyaret ederek aslında Muhasebe Haftamıza başladık; meslektaşlarımız ile birlikte Ata'mızı ziyaret ettik, Ata'mızın kabrine çelenk bıraktık ve Muhasebe Haftası etkinliklerine başladık.

Etkinlikler aslında 2 yıldır kutlayamıyoruz, buruk kutluyoruz ama hiçbir zaman umudumuzu kaybetmedik, umudumuzu yitirmedik. Bu süreçte de umudumuzu yitirmeden birbirimize güvenerek, bir-

birimize inanarak, birbirimize destek olarak bu zorlu süreçlerden hep birlikte çıkmayı umut ediyoruz.

Yine bildiğiniz üzere değerli meslektaşlarım 11 Mart 2020 tarihinden itibaren tüm ülke, tüm dünya zorlu bir süreci yaşıyoruz pandemi sürecini, Covid-19 sürecini yaşıyoruz. Yepyeni alışkanlıklar edindik, ilk dönemlerde çok büyük zorluklarla karşılaştık, aslında biraz bocalama dönemi yaşadık. Ne yapacağımızı bilmiyorduk belki, evde kalmamız gerekiyordu ama bir taraftan işlerimiz, hayat devam ediyordu, işlerimizi yapmamız gerekiyordu. Mücbir sebep olacak mıydı olmayacak mıydı, işte daha sonraki süreçte bazı sektörler için mücbir sebep, bazı aylarda mücbir sebep ile karşılaştık. Az önce ifade etmeye çalıştığım gibi bu dönemde Mali Müşavirlerin, Muhasebecilerin, Yeminli Mali Müşavirlerin işletmelere, topluma, ülke ekonomisine katkıları çok daha net anlaşıldı.

Kısa çalışma ödeneği örneğinin hayata geçirilmesinde gerçekten gece gündüz emek verdik, gece-gündüz katkı sunduk, ücretsiz izin ödeneğinin hayata geçmesinde. Aslında belki de toplumda bir buhranın yaşanmadan hayatın bu zorlu süreçte yaşanabilmesinde çok büyük katkılar, çok büyük emekler verdik. Bu toplumun her kademesinde, devletin her kademesinde yakından hissediliyor değerli meslektaşlarım.

Bizler bu süreçte durmadık, işimizi mesleğimizi yapmaya devam ettik, bizler Ankara'da sizler adına sorunlarımızı giderebilmek açısından mücadele içerisinde bulunduk. Olası sorunları ortaya çıkmadan giderebilmek için mücadele içinde bulunduk. Daha iyi bir meslek ortamı, daha iyi bir meslek hayatı, daha iyi yapılabilir bir meslek için var gücümüzle çalıştık, çalışmaya devam ediyoruz.

Pandemi dönemini bir bahane olarak kullanmadık; sizler için, sizlerin sorunlarını giderebilmek için elimizden geldiğince katkıda bulunmaya çalıştık. Örneğin bu dönemde zora düşen, tahsilat sıkıntısı içerisinde olan meslek mensuplarımız için bugüne kadar hiç yaratılmamış kamu kaynaklarından, kamu kredilerinden meslektaşlarımızın faydalanmasını, meslektaşlarımızın yararlanmasını sağladık. Bu Covid-19 illetinden, Covid-19 belasından etkilenen meslektaşlarımıza sosyal yardımlaşma dayanışma fonundan yardımcı olmaya çalıştık.

Sadece Covid-19'u yaşamadık bu zorlu süreçte İzmir'de, Elâzığ'da, Malatya'da depremler yaşadık, bunlardan etkilenen meslektaşlarımız, meslek mensuplarımız oldu. Sosyal yardımlaşma-dayanışma fonundan hepimiz aslında bir birlik beraberlik içerisinde bunlardan etkilenen meslektaşlarımıza yardımcı olduk.

Zor günler geçirdik, geçirmeye devam ediyoruz bu süreçte Covid-19'dan etkilenen pek çok meslektaşımız oldu, hastalığı atlatanlar oldu, hastalığı devam edenler var onlara öncelikle geçmiş olsun diliyorum. Çok acı kayıplarımız oldu bu süre içerisinde, gerçekten içimiz yandı belki de sağlıkçılardan sonra en çok kayıp veren meslek gruplarından birisi olduk sayı ile orantılı olarak değerlendirdiğimizde. Ama bunlar bizim ülkemiz için, ülke ekonomimiz için, toplumumuz için çalışmamızı engellemedi, çalışmaya devam ediyoruz; ülkeye değer katmaya, ülkenin ekonomik sisteminin ayakta durmasını sağlamaya yardımcı olmaya hep birlikte el birliği içerisinde devam ediyoruz.

Bugün mesleki sorunlarımızdan, çözdüklerimizden, çözmeye çalıştıklarımızdan, çözmeye çalışacaklarımızdan, uygulamakta olduğumuz projelerden bahsetmeyeceğim. Dediğim gibi bugün

aslında geçtiğimiz yıl da çok kutlayamadık, buruk kutlamanın da ötesinde hiç kutlayamadık aslında. Tam da bu günlerde Suriye sınırında İdlib’de hain bir saldırı sonucu çok fazla şehit vermiştik, doğal olarak etkinlikler yapamadık, etkinliklerle kutlayamadık. Bugün yine tam pandeminin ortasındayız yine etkinliklerimiz, candan etkinliklerimiz var; candan ama candan etkinliklerimiz var bunlarla aslında sizinle birlikte olmaya çalışıyoruz. Bir an önce bu kötü günler geride kalır umut ediyorum, bunu canı gönülden umut ediyorum. Bir an önce yine umut ediyorum sizlerle beraber oluruz, etkinliklerimizle yüz yüze canlı olarak birlikte oluruz.

Dediğim gibi bugün mesleki sorunlarımızdan bahsetmek istemiyorum, Mali Müşavirler bugüne kadar çok değer kattılar bu topluma, bundan sonra da bu değeri katmaya devam edecekler.

Biraz farklı bir şey yapmak istedik birazdan bir etkinliğimiz var; Blok Zincir Teknolojisi, Kripto Paralar ve Muhasebe Mesleğinin Önemi ile ilgili bir etkinliğimiz olacak. Biraz mesleki konuların dışında son dönemde çok ilgi çeken, aslında tüm dünyanın belki de izlediği, nereye gittiğini merak ettiği, ne olacağını merak ettiği kripto paralarla, blok zincir ile ilgili bir eğitimimiz, bir etkinliğimiz olacak.

Bununla ilgili biz aslında 2018 yılında Türkiye Muhasebe Kongresi’ni yapmıştık İstanbul’da, Muhasebe Kongresi’ndeki konulardan birisi de buydu. Çok da ilgi çekmişti ben o zaman TÜRMOB Genel Saymanıydım ve oturma başkanlığını yapıyordum o eğitim, o etkinliğin. Çok da tartışmalar yaşandı aslında, belirsizlikler tartışmaları da beraberinde getirmişti. O gün ben bir söz vermiştim bununla ilgili bir çalıştay düzenleyeceğiz diye TÜRMOB olarak, daha sonra yaşadığımız bu pandemi süreci belki bu çalıştay

gerçekleştirmemize engel oldu ama bugün hepinizin çok ilgisi-
ni çekeceğimiz blok zincir, kripto paralar ve bunların muhasebe
mesleğine etkisi üzerinde çok değerli konuşmacılarımız birazdan
sizlerle olacak.

Öncelikle Ekonomi Gazetecileri Derneği Sayın Celal Toprak mo-
derasyonu yapacak, kendisine çok teşekkür ediyoruz. Konuşma-
cılarımız Cemil Şinasi Türün Boğaziçi Üniversitesi'nden, Hulusi
İlker Evin Sermaye Piyasası Kurulu'ndan, Profesör Dr. Ümmü-
han Arslan Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'nden ve Profesör
Doktor Serdar Özkan Middle-East Amerikan Üniversitesi'nden
bizlerle birlikte olacak, çok değerli katkılar sunacaklar. Şimdiden
hepsine ben meslek camiası adına çok teşekkür ediyorum.

Değerli meslektaşlarım birbirimize inanmak zorundayız, birbiri-
mize güvenmek zorundayız. Bu zorlu yolda, bu zorlu süreçte bir-
likte yürümek, birlik çatısı altında yürümek zorundayız. Ben her
zaman bunu ifade ettim ne kadar birlik olabilirsek, ne kadar birbi-
rimize fazla güvenirsek, ne kadar birbirimize fazla inanırsak o ka-
dar daha az sorunumuz olacak, o kadar daha yapılabilir, yaşanı-
labilir, mutlu olunabilir bir meslek hayatımız olacak. Umudumuzu
yitirmeyelim, umudu yitirdiğimiz anda tükeneceğiz; bu bir aslında
pedal çevirmek, bisiklet sürmek gibi bir şey umudu yitirdiğimiz
anda belki pedal çevirmeyi bırakacağız. Ben çok umutluyum bu
meslek adına, bu mesleğin geleceği adına ve çok mutluyum, çok
gururluyum bu mesleğin bu ülkeye kattıkları adına ve hasbelka-
der sizlere hizmet edebilme şansını yakalamış olduğum için çok
mutluyum, çok gururluyum.

Bu sözlerle, bu duygu ve düşüncelerle hepinizin tekrar Muhase-
be Haftası'nı kutluyorum. Umarım sağlıklı günlerde, sağlığımızı

koruyarak sağlıklı günlerde yüz yüze canlı yapacağımızı etkinliklerle sizlerle birlikte olmak dileğiyle hepinize sevgiler, saygılar, sağlıklı günler diliyorum.

Celal TOPRAK

Moderatör

- Biraz önce sevgili Başkanın ifade ettiği noktadan devam etmek isterim, bizim etkinliklerimiz candan oluyor dedi candan bir toplantıda, candan bir etkinlikte birlikte olacağız. Çok zor bir konuyu konuşacağız; Türkiye'nin hatta dünyanın bilmediği bir konuyu hocalarımız sağ olsunlar bilgilerini bizimle paylaşacaklar.

Biz bilginin paylaşıldığında çok önemli bir hale geldiğini, büyüdüğünü düşünenlerdeniz tıpkı sevgi gibi. Bu noktada umarım hocalarımın verdiği bilgiler sizlerin de çok işine yarar çünkü herkesin merak ettiği bir konu hele hele de bunun muhasebe ile bağlantısı herkesin merak ettiği bir konu o anlamda gerçekten önemli bir toplantı düzenlemiş TÜRMOB, kutluyorum kendilerini.

Bu arada 32 yıllık meslek dedi biraz önce sevgili Başkan ifadesinde, ifade etmeliyim ki bu 32 yılı ben karşınızda görmüş birisiyim, bütün süreci yaşamış bir gazeteciyim yani o anlamda. Biz de çok geçmiş olan bir meslek değiliz, ekonomi gazeteciliği de aşağı yukarı aynı tarihlere tekabül ediyor. Geçtiğimiz yıllarda biz bir ekonomi basın tarihi kitabı yapmaya kalktık bir baktık ki ekonomi basın tarihi bizmişiz, kendi kendimizin kitabını yapmayalım bari çok az yer verelim dedik.

Gerçekten bizimle başlayan bir süreç, muhasebe mesleği de 32 yıl önce başlangıç sürecini çok iyi izlemiş birisi olarak ifade ede-

yim ki kurumsallaşma noktasında çok önemli ve prestijli hallere geldi. Bizim başladığımız yıllarda muhasebecilik çok farklı algılanıyordu, şimdi çok farklı algılanıyor bu sürece katkı verenleri de burada sevgi ile anmak isterim, ellerine sağlık diyorum.

Ben bir giriş yaptım, hocalarım hazırlasınlar istedim hani top çevirme vardır ya böyle futbolda da öyle bir top çevirme noktasında oldum. İşleyeceğimiz konu çok önemli biraz önce ifade ettim blok zincir teknolojileri, herkesin çok merak ettiği kripto paralar ve bunun muhasebe mesleği ile ilişkisi artı kripto paraların halka arzı ve muhasebe anlamında raporlanması da bugün konuşacağımız konulardan biri.

Bizi bu sürece hazırlaması için genel bir bakış sunması açısından Cemil hocaya sözü vermek istiyorum, Cemil Türün'e Boğaziçi Üniversitesi'nden çok değerli bir isim. Biz de Boğaziçi Üniversitesi'ne çok yabancı değiliz, çok sevdiğimiz bir üniversite ayrıca da biz dört yıl boyunca gittik geldik oğlumuz Boğaziçi'nde okurken. Çok sevdiğimiz, çok saygı duyduğumuz hocalarımız var, bu arada Boğaziçi Üniversitesini de sevgi ile buradan selamlayalım. Hocam hazırsınız herhalde söz sizde.

Bu arada bir 10 dakika süre belirlemiş arkadaşlarımız, bilginiz vardır, illa 10 dakikayı kullanmak zorunda değilsiniz hocalar uzun konuşur gerçi ama daha kısa tutabilirsiniz, sorularla olayı açabiliriz isterseniz, nasıl dilerseniz öyle yapın. Hocaların sözünü kesmek gibi bir adabımız yoktur ama 10 dakika ile sınırlamışlar bilginiz olsun. Cemil hocam buyurun.

Cemil Şinasi TÜRÜN Boğaziçi Üniversitesi

- Teşekkür ederim Celal Bey. Ben Boğaziçi Üniversitesi MIS bölümünde blok zinciri ve kripto paralar üzerine bir ders vermekteyim. Daha önce de 2017'den itibaren başka bir üniversitede, Bilgi Üniversitesi'nde yine aynı konuda ders vermekteydim. Uzmanlık alanım kripto paralar ve blok zinciri daha çok.

Blok zinciri ne demek biraz ondan bahsedeyim. 2009 yılında yayınlanmış olan bir makale ile Bitcoin isimli bir kripto para ilk örneği olarak hayatımıza girmişti. Bu Bitcoin denilen kripto paranın altyapısına yani onun üzerinde çalıştığı teknolojik altyapıya blok zinciri ismini veriyoruz. Yani blok zinciri dediğimiz zaman Bitcoin ve benzeri kripto paraların ya da kripto varlıkların çalıştıkları platformların ve teknolojilerin genel adı blok zinciri yani sadece Bitcoin'i konuşuyoruz burada onu demek istiyorum.

Bitcoin'in fiyatı yükseldi, düştü, arttı şöyle oldu böyle oldu bu tabii gündemde çok yer tutan bir konu özellikle de son aylarda. Bizim bugünkü seminerimizde bu konuşmalarda ele alacağımız tarafı Bitcoin'in nasıl değerli olduğu, nasıl alındığı, nasıl satıldığı değil bu ve benzeri kripto assetlerin, kripto varlıkların nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiği veya nasıl kayda geçirilmesi gerektiği veya nasıl değerlendirilmesi gerektiği. Yani bu konunun esasında çok ilginç olmayan ama çok da önemli olan bir tarafını konuşuyor olacağız. Sokaktaki insanı belki çok ilgilendirmiyor bunlar ama benim, hem diğer hocalarımın üzerinde çalıştığı konular ve esasında devletler ile kripto paraların karşı karşıya gelmesi, ilişkiye geçmesi, vergi toplayabilmeleri veya insanlarla ilişkilerin düzenlenmesi, bunu kullananlar satanlar alanlar, toplayanlar her ney-

se bu insanlarla, bu varlıkları toplayanlarla devletler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi açısından muhasebe kayıtlarında nasıl tutulacakları, nasıl tanımlanacakları hayati önem teşkil ediyor.

Biz de bu seminerde ve son haftalarda bu konuyla yoğun bir şekilde ilgileniyoruz. Buradaki çok değerli hocalarım da Sayın Ümmühan Aslan ile biz daha önceden bu konuda bir makale yayınlamıştık ve gene muhasebe hocaları, değerli hocalarımız beni daha önce yaptıkları bir seminere davet etmişlerdi. O yüzden biraz daha teknik taraflarının içine girdim, inceleme fırsatım oldu, tamamen dışarıdan birisi sayılmıyorum ama bugün şimdi başlangıçta size coin ne, token ne, kripto varlıkları nasıl kategorize edebiliriz diye bir giriş yapayım. Tabii ki bu girişin neticesinde bu tartışmalar devam ediyor yani sonlandırılmış değil, ben muhasebe kayıtlarında nereye yazılmaları gerektiği tarafına değinmeyeceğim, onu diğer değerli hocalarıma bırakacağım, ben onların dışarıdan bakıldığında nasıl ayrıştığını şöyle hızlıca bir özetlemeye çalışacağım müsaadenizle.

Öncelikle kripto varlıklar diye bir üst kategori düşünelim, bu kripto varlıkların temelde iki tane ayrımı var. Bu iki tane ayrımdan bir tanesi coinler, coin dediğimiz İngilizce para benzeri varlıklar diyelim, bir de token'lar var. Türkçede jeton tabiri kullanılıyordu daha önceden ama jeton kelimesi ile daha çok o telefona attığımız PTT jetonları aklımıza geldiği için ben genellikle yazılarımda token tabirini hatta Türkçe okunduğu gibi tokın, t o k ı n diye yazarak kullanıyorum ama tabii ki herkesin kullanım biçimleri farklı olabilir, her yiğidin yoğurt yiyişi biraz farklı.

Şimdi bu coin ve token farkına geldikten sonra şöyle nedir coin nedir token ondan bahsedeyim. Bitcoin örnek olmak üzere ondan

sonra gelen başka coinler de oldu. Coin şöyle bir ayrıma sahip kendi blok zinciri üzerinde, kendi platformu üzerinde çalışan para benzeri varlıklara ama para benzeri derken tabii burada geniş bir kategoriden bahsediyoruz aslında sadece paraya benzemiyorlar altına, gümüşe vesaire başka varlıklara da benziyorlar varlıklara benzeyen diyelim coin ismi verilenler kendi blok zinciri üzerinde çalışanlara deniyor. Başkasının blok zinciri üzerinde çalışan varlık veya varlık benzeri yazılımlara da token diyoruz, en temel ayırım coin ve token ayırımı coinler kendi blok zinciri üzerinde çalışıyorlar örnek Bitcoin, Litecoin gibi, Ethereum üzerinde çalışan token'ın adı Ether örneğin. Token'lar ise belli başlı blok zincirlerinden bir tanesi mesela Ethereum, Ethereum üzerinde çalışan birtakım programları, standartlara deniyor. Bu programların kısaltmaları var ERC20 gibi, ERC721 gibi, ERC115 gibi. Bu ERC de Ethereum Request for Comments yani programları insanlar öneriyorlar onların önerilerinin isimleri bunlar yani aslında birer bunlar başvuru numarası gibi veya dilekçe numarası gibi kabul edebilirsiniz. Yani ERC20 dendiğinde 20 numaralı dilekçe, birisi önermiş o kabul edilmiş, diğerleri edilmemiş o yüzden onların adını duymuyoruz, ERC721 kabul edilmiş bir standart olmuş dolayısı ile adını duyuyoruz. Bu numaraların böyle sihirli bir açıklaması yok yani bu kadar basit aslında dosya numarası gibi düşünebiliriz. ERC20 en çok kullanılan token tanımlama standardına deniyor.

Şimdi bu coin'lerle token'ları ikiye ayırdıktan sonra coin'lerden örnekler vereyim. Bitcoin örneğin en meşhur, Litecoin ondan sonra gelen örnek. Stablecoin denilen bir çeşit paralar var; bunlar da dolar ve Türk lirası gibi kaydi paraları yani dışarıda kullandığımız fiyat para dediğimiz yahut işte devletler tarafından basılan para-

ların birebir blok zincirinde karşılığı olarak üretilmiş olan, ihraç edilmiş olan coin'lere stablecoin diyoruz. Yani diyelim ki elinizde 1 liralık stablecoin varsa mutlaka bunun karşılığı 1 TL bir banka hesabında duruyor anlamına geliyor. Tether dünyada en fazla adı duyulan ve 1 dolara denk olan stablecoin, örnek olarak vereyim ama arkasından USDC gibi Gemini gibi başkaları da çıktı. Yine stablecoin kategorisinde sayabileceğimiz altına denk olan bazı coin'ler var, esasında altına denk olanlar daha çok token formunda yani stablecoin diyoruz ama doğrusu belki token demek olacaktır çünkü bunlar da ERC20 formatında programlanmış assetler, varlıklar. Altına, gümüşe denk böyle varlıklar var; örneğin Türkiye'de Takasbank'ın yapmış olduğu bir ERC20 token'ı ile 1 gram altına denk yani BiGA isimli bir token yapılmıştı.

Altcoin diye duyduğumuz coinler var, alt coin diye duyduklarımız Bitcoin, Ethereum diye alt alta sıralanan ve bugüne kadar binlercesi üretilmiş olan coin ve token'lara genel olarak altcoin deniyor. Aslında bunların çoğu coin da değil, daha çok token ama öyle kaldı ismi altcoin diye geçiyor. Bunların da altcoin'lerin de büyük bir çoğunluğu % 80-85'i esasında şirketlerin hisse senetlerine benziyor yani bunlar aslında birer kuruluş, kurum, şirket ve bu şirketler kendi hisse senetlerini token formunda veya coin formunda halka arz etmiş durumdadır. Dolayısıyla burada birbirine iç içe girmiş aslında farklı farklı asset grupları farklı varlık grupları olduğunu görüyoruz. O yüzden isimlerine kanmayarak ne yaptığına bakarak, dikkatli olarak bunları kategorize etmemizi tavsiye ediyorum. Bazen isminde coin yazıyor ama aslında token o, karmaşa içerisindeyiz ne yazık ki çünkü bu alan çok yeni, isimlendirmeyi de insanlar bir uluslararası bir kuruma bakarak yapmıyorlar, kendi kafalarına göre yapıyorlar o yüzden bazen temizlemek daha zor oluyor.

İkinci kategoride coin'ler var demiştim, son 2 dakikamı da token'ları anlatarak geçireyim. Token'lar da en temelde ikiye ayrılıyor; security token ve utility token İngilizcesi Türkçe tabiri ile menkul kıymete karşılık gelen token'lar bir de jeton gibi bir hizmeti satın almak veya geçici bir hakkı satın almak için kullanılan utility token'lar yani kullanım amaçlı token'lar. Örneğin bir maça gideceksek, o maçı izleyeceksek öncesinde maç bileti alır gibi bir utility token satın alınabilir ama security token dediğimiz zaman bunu daha çok bir şirketin hissedarlığı, şirketin menkul kıymetinin mülkiyeti gibi algılayabiliriz.

Gene mesela bir tapu kaydı ortaya çıkartıldığında bu tapu kaydı ihraç edilip bunlar da menkul kıymet kategorisi altında değerlendirilebilir. Vergilendirileceği zaman da muhtemelen bunlar fonksiyonlarına göre belki vergilendirilebilir yani hepsi aynı kategoride değil hepsini birden bire aynı kategori altında mütalaa edip vergilendirmek biraz yanlış olabilir ama tabii bu benim uzmanlık alanım değil, o konuda çalışan uzmanlara da yeri geldiği zaman danışmanlık yapıyoruz.

Bir de son zamanlarda çok gündemde olan NFT denilen non-fungible token'lardan bahsetmek istiyorum. Non-fungible token'lar daha önce kategorilerde görülmeyen bir varlık türü; o yüzden bugün burada token'ların altına girdiğini söyleyerek biraz faydalı bir iş yapmış olayım. Ümmühan Hocam mesela daha önce bana iletmiş olduğu bir kategorizasyon resminde NFT'ler yoktu, hocam onu token'ların altına koydum.

Non-fungible token'lar da şöyle bir şey diyelim bir sanatçı bugün bir eser ortaya çıkartıyor ressam, o resmin tek tekil bir şey yani dünyada bir tane var ondan onun tekilliğini belgelemek için

bir non-fungible token yani tekillik token diyoruz Türkçede tek bir tane olduğunu anlatan bir ifade kullanıyoruz. Onlara da NFT token denilen bir şekilde programlanabiliyor. Bu neye yarıyor bu sanatçının eserinin satıldığı zaman, el değiştirdiği zaman 2. satışlarda, 3. satışlarda sanatçıya yeniden bir para kazandırmasını sağlıyor. Bir de eserin gerçekten özgün olduğunu ve o kişiye ait olduğunu ispatlanmasını sağlıyor. Bir de enteresan bir kullanım alanı daha var NFT'lerin, muhtemel kullanım alanı diyelim eskiden kullandığımız damga pulu vardı, sözleşmelere koyduğumuz üzerinde onların tekil numaralar olurdu, işte bu NFT'ler o damga pulu yerine de kullanılabilir bir varlık türü.

Şimdilik ben burada sözümü bitireyim, sorular olursa daha fazla açıklayabiliriz. Gördüğünüz gibi dev bir alanla karşı karşıyayız, bu alanda da yavaş yavaş fonksiyonlarına bakarak sayın hocalarım kategorizasyonlar yapıyorlar ve muhasebe açısından kayıtların nerelere girmesi gerektiği konusunda bizi aydınlatıyorlar, ben teşekkür ediyorum.

Celal TOPRAK

Moderatör

- Biz teşekkür ederiz Hocam, şöyle bir giriş yaptınız, çok verimli oldu biz de çok şey öğrendik, hocaları dinlemek iyi oluyor bazen böyle. Bir de şeyi gözlemliyorum paylaşmak isterim biz televizyonlarda bu kripto para ya da blockchain teknolojisi ile ilgili program yaptığımızda reytingimiz yüksek diyorduk gerçekten de öyleymiş, izleyici sayısına bakarsanız burada gerçekten reyting rekoru kırmış vaziyetteyiz.

Bu arada hiç vakit kaybetmeden İlker hocam hemen sunumunu açtı, zamanın da verimli kullanılması anlamında Hulusi İlker Evin SPK Başuzmanı, buyurun söz sizin efendim açmışsınız zaten sunumunuzu, dinliyoruz sizi heyecanla.

Hulusi İlker EVİN

Başuzman SPK

- Herkese merhabalar, öncelikle TÜRMOB'a bu fırsatı verdiği için teşekkür ediyorum. SPK'da görev yapıyorum hocamın söylediği gibi, birkaç yıl evvel yaklaşık 3 yıl evvel galiba gene TÜRMOB'un kongresinde kripto para arzları ile ilgili bir sunumum olmuştu, bir bildirim vardı. Şimdi bugün de Cemil hocam zaten bir giriş yaptı token'ları, kripto paraları tanımladı; ben de biraz düzenleme yanından bahsetmek istiyorum kripto paraların, kripto varlıkların. Türkiye'de yasal düzenlemeler nasıl, ne şekilde ilerliyor, yurtdışında nasıl? Aslında sunumumu ben 20 dakika gibi hesaplamıştım ama 10 dakika içinde toparlamaya çalışacağım, o yüzden bazı şeyleri hızlı geçeceğim, slaytları onun için özür diliyorum. Şöyle kısa bir yasal uyarı var.

Şimdi kripto para arzları öncesinde tabii bu yaşadığımız süreç çok hızlı bir süreç ve ben bunu özellikle şeye benzetiyorum bu Sanayi 4.0 devrimine benzetiyorum, ona benzer bir süreç yaşıyoruz, Finans 4.0 gibi bir devrim söz konusu. İlk Finans 1.0 ve 2.0 klasik bankacılık ve sermaye piyasası sistemlerinin kurumu olarak tanımlarsak Finans 3.0 blok zincir ve dağıtık kayıt sistemlerinin finans sisteminde kullanımı ile ortaya çıkıyor diye düşünüyorum ve bu Finans 3.0'dan sonra da çok hızlı bir şekilde Finans 4.0'a geçtik ve şu anda da onu yaşadığımızı düşünüyorum. Biraz

ileride anlatacağım merkezi olmayan sahipsiz ve paylaşımcı bir finans sistemi buna doğru sistem gidiyor ve şu anda sanki klasik finans sistemine benzer bir şekilde internet üzerinde blok zincir dağıtık kayıt teknolojileri kullanılarak bir gölge sistem oluşuyor gibi bu tür bir gelişme var, benim görüşüm bu yönde.

Şimdi Türkiye’de yasal durum nasıl diye baktığımızda ilk 2013 yılında BDDK bir kamuya açıklama yaptı ve dedi ki kripto paralar elektronik para niteliğinde olmadığı için düzenlemeye tabi değil dolayısıyla bu şekilde alım satımı mümkün ama tamamen riskli ve yatırımcılar bu riski bilerek alım-satım yapmalılar dedi. Daha sonra 2017 yılında SPK’nın ve Türk Sermaye Piyasası Birliği’nin bir açıklaması oldu, aracı kurumların kripto para alım satımına aracılık etmemelerini istediler. 2017 yılında Hazine’nin bir açıklaması oldu düzenlemelerin dışında olduğu, yatırımcıların risk altında olabileceği ve bunlara dikkat etmeleri konusunda bir uyarı yapıldı. Son olarak da 2018 yılında SPK initial coin offering’lerin yani kripto para arzlarının düzenlemelerin dışında olduğunu ve oldukça riskli olduğunu yatırımcılar açısından söyledi. Bu kripto para arzlarını konu bazında değerlendireceğini, özellikle de kitle fonlamasına bunların konu olamayacağını söyledi. Dolayısıyla bu açıdan da SPK herhangi bir ICO olursa, kripto para arzı olursa bunu konu bazında değerlendirim şeklinde açıklama yaptı.

Bir diğer nokta da şu anda Türkiye’de gördüğümüz bu kripto para alım satımlarının yapıldığı borsalar. Bunlar da Türkiye’de herhangi bir şu anda düzenlemeye tabi değil; ne BDDK düzenliyor ne SPK düzenliyor ama burada kripto para alım satımları yapılabiliyor.

Kripto para arzını tanımladığımızda distributed ledger yani kayıt dağıtık kayıt ve blok zincir teknolojileri kullanan kripto paralar ve jetonlar karşılığında fon toplamak amacıyla yapılan ihraçları ifade ediyor. Bunda üç çeşit jeton var, token var ödeme jetonları bunlar kripto paralar, kullanım jetonları ICO'larda kullanılan jetonlar daha çok, bir de varlık jetonları var. Bunlar da ihraççının borcunu veya hisse senedini temsil ediyor. Denetleyici kurumların gözetimi altında yasal olarak çıkarılan jetonlar olarak görüyoruz security token offerings'leri.

Kullanım jetonu içeren ICO'lar, bu daha çok piyasada gördüğümüz ICO'lar. Teknoloji girişim şirketleri ve bir platform oluşturuyorlar ve Ethereum'a bağlı olarak hizmet vermek üzere bir mesela reklamları internet üzerinden yürütmek üzere bir proje yapıyorlar ve bu projede bir jeton çıkarıyorlar ve bunu da halka arz ediyorlar. ICO'lardaki jetonların en önemli özelliği bir şirket gibi ICO'daki kripto para arzındaki bir jetonu aldığınız zaman şirketin sahibi olmuyorsunuz sadece ileride o proje hayata geçtiğinde müşterilerin satın aldığı zaman kullanacakları jetonun sahibi oluyorsunuz ve eğer proje başarılı olursa ve talep olursa bu jetona oluşacak değer artışından faydalanmayı bekliyor yatırımcılar.

Kullanım jetonu ICO'larında şimdi geldiğimiz noktada 2017-2018'de ICO'lar çok gündemdeydi ve oldukça önemli miktarlarda paralar topladılar. Ancak 2019'lara geldiğimizde ICO'lar bir anda kesilmeye başladı, sebebi de genelde başarısızlıklar oldu, projeler tamamlanamadı, bir de bazı kötü niyetli insanlar buraya girdi ve kötüye kullandılar o yüzden projelerin tamamlanma oranı % 10'un altında kaldı. Ancak bunu tabii doğru karşılaştırma girişim sermayesiyle olabilir, girişim sermayesi şirketlerinde de şirketler bu tür yeni girişim şirketlerine yatırım yaparken mesela 10 şirkete

yatırım yapıyorlar bunların biri veya ikisi başarılı oluyor ve bu bir şirketten elde edecekleri gelir tüm o şirkete yaptıkları yatırımın kat be kat üstünde olabiliyor. ICO'lar da aynı durumda o yüzden hani çok başarısız oldu, 10 şirketten biri başarılı oldu demek yanlış olabilir, girişim sermayesi gibi aslında bir fonksiyonu yerine getirdi, başarılı platformlar, başarılı projeler oldu.

Ama dediğim gibi işte bazı kötü niyetli insanların girmesi nedeniyle bu ICO'lar başarısız kabul edildi ve bir noktadan sonra para toplayamamaya başladılar. O noktada da initial exchange offering dediğimiz borsa kripto para arzları gündeme geldi. Burada da borsalar yani bu alım satım yapılan platformlar projeleri seçmeye başladılar ve bu ICO'lardan seçtikleri projeleri borsada arzını yaptılar, bu sayede de bir güven sağladıkları için ICO'lardan bir miktar IEO'lara kaydı ve bunların halka arzı yapıldı.

Bu arada yine 2019 yılında STO'lar da gündeme gelmeye başladı, STO'lar da security token offerings'ler borçlanmaya değer araçların halka arz edilmesi. 2019'da da bu şekilde devam ettikten sonra burada örneklerini görebiliyoruz işte Dünya Bankası bu STO'larda tahviller, mesela şirketler security token offering'e gitti.

Ve daha sonra da yani ICO ile başladık, IEO ile devam ettik, STO'lar gündeme geldi ve son olarak da DeFi projeleri gündeme geldi buna da decentralized finance merkezi olmayan finans türü diyoruz. Bunlar da aynı ICO gibi blok zincir teknolojisi üzerinde açık kodlu olarak geliştirilen mevduat toplama, kredi verme, işlem yapma gibi geleneksel finans hizmetlerini şeffaf ve açık platformda sunan sistemler.

Aslında baktığımızda ilk Bitcoin ile başlamıştı bu macera ve bugün geldiğimiz noktada aynı Bitcoin gibi finans uygulamaları

merkezi olmayan, sahibi olmayan projeler olarak bitecek gibi gözüküyor ve bu yöne doğru gidiyor. Mesela bu DeFi uygulamalarında bağımsız borçlanmalardan bahsediyoruz decentralized exchange'ler; bunlar aynı Bitcoin gibi nasıl Bitcoin bir para birimi ve hiçbir ülkeye bağlı olmadan, Merkez Bankası'na bağlı olmadan tek başına işliyorsa mesela bir borsada hiçbir ülkeye bağlı olmadan, sahibi olmadan işleyip yatırımcılarla şirketler arasındaki o halka arzı ve sonrası ikincil piyasadaki işlemleri gerçekleştirme iddiasında bulunuyor.

Bir de lending platform dediğimiz borç verme platformları oluşmuş durumda. Bunlarda da mesela kripto paralara normalde faiz almak mümkün değil ama bu tür platformlara insanlar kripto paralarını veriyorlar ve karşıda teminat vererek bazı insanlar da bu kripto paraları borç olarak alıp kullanıyorlar. Tabii banka bu kredi işlemini yaparken büyük oranda bir komisyon alıyor, burada ise komisyon büyük ölçüde mevduat sahibi ile kredi alan arasında paylaşılıyor, bu tür bir sistem.

Büyükklüklere baktığımızda kripto para işlem platformlarını incelediğimizde 23 Şubat itibarı ile dünyada 8555 kripto para var; yaklaşık 1.3 trilyon değerinde, bunun % 63'ünü Bitcoin oluşturuyor. Günlük de kripto paraların ve jetonların işlem hacmi 262 milyar dolar seviyesinde yani oldukça büyük bir piyasadan bahsediyoruz.

Türkiye'ye baktığımızda 2020 yılında ortalama Borsa İstanbul A.Ş.'nin işlem hacmi 3.6 milyar dolar. Kripto para işlem hacmine baktığımızda yine Türkiye'de günlük ortalama 2.2 milyar dolar civarında bir işlem var yani oldukça büyüyen hatta borsaya yaklaşan bir piyasadan bahsediyoruz.

Yapılan araştırmalara göre kripto para kullanımında dünyada 4 sıradayız, Avrupa'da ise 1. sıradayız.

Kripto borsaları daha önce söylediğim gibi herhangi bir düzenlemeye şu anda tabi değiller. Özellikle 2019 yılında toplanan para ICO, STO ve IEO'larda 4.1 milyar dolar civarında oldu. Bunun STO'lara ait kısmı 1.5 milyar dolar civarında gerçekleşti. Bu yeni gelişmeye DeFi'ye baktığımızda da 23 Şubat itibarıyla bu DeFi'lere bağlanan değer yani bu platformlarda kredi verilen veya varlıklara bağlanan değer 34 milyar dolar civarında gerçekleşti. Bunun 14 milyar doları borçlanma araçlarına, 12,5 milyar doları da borsalara bağlanmış durumda.

Şimdi kripto para arzlarının düzenlenmesine baktığımızda dünyada ülkeler belirsizlikler ve suç delillerinin aklanması gibi endişelerle genellikle bekle gör stratejisini uyguluyorlar, birçok ülke uzak duruyor. Bazı ülkeler yasaklıyor mesela Çin hem kripto para alım satımını hem kripto para arzlarını yasakladı, Güney Kore sadece kripto para arzlarını yasakladı. Mesela Amerika da sadece ICO'lar ile ilgili olarak inceleme yapıyor ve eğer mevzuata tabi olursa onlarla ilgili işlem yapıyor, bu şekilde bir düzenleme ortamı var.

Şimdi kripto para arzularının düzenlenmesinde tabii bazı konular var, özellikle eğer düzenleme yapmayı beklerseniz yatırımcıları korumak mümkün olmuyor fakat teknolojinin gelişmesine izin veriyorsunuz kendi kendine gelişebiliyor. Eğer tümünü yasaklarsanız veya düzenlemeye çalışırsanız bu sefer de teknolojinin gelişmesini engelliyorsunuz, belki yatırımcıyı korumak mümkün oluyor ama bu tür bir tradeoff var ikisi arasında.

Çeşitli ülkeler düzenlemeye yönelik çalışmalar yaptı; mesela İsveçre ICO'ları düzenleme dışında büyük ölçüde tutarak ülkesine çekmeye çalıştı bu tür kripto para arzularını. Son dönemde Malta bununla ilgili üç yasa çıkarttı; bir dijital inovasyon kurumu kurdu, sanal varlıkları düzenledi ve bunların kripto para arzularını yaptıkları bu whitepaper'ların yani açıklayıcı dokümanların kaydedilmesini yetkili otoriteye istedi ve yetkili sanal varlık aracıları kullanmaları yönünde bir düzenleme yaptı.

Kripto paraların düzenlenmesi için tabii o kadar büyük bir alan var ki hukuki niteliğinin belirlenmesi lazım; nasıl mirasa konu olacak, haciz yapılabilir mi, dondurulabilir mi, nasıl vergi alınacak, kara para aklama veya suç gelirlerinin aklanmasının önlemek için nasıl müşteri tanıma kurallarına tabi olacak bunların hepsinin düzenlenmesi lazım, ayrıca akıllı sözleşmelerin düzenlenmesi lazım.

Halka arzlarda da kamuyu aydınlatma düzenlemelerinin yapılması lazım aynı initial public offering'de olduğu gibi, yatırımcıların korunması için çeşitli düzenlemeler yapılması lazım. Fakat bunların düzenlenmesi ülke bazında yeterli olmuyor, internet üzerinden işlediği için bu platformlar ve sistemler bütün ülkelerin işbirliği yaparak bir düzenleme yapması gerektiğini düşünüyorum. Bu düzenleme açısından mesela Japonya'nın uyguladığı bir sistem var; onlar bir piyasa birliği kurdular ve kripto para borsalarını düzenleme yetkisi verdiler ve bu teknolojinin düzenlenmesinin yapılmasının, kamu tarafından yapılmasının oldukça zor olduğunu ve piyasanın kendi kendini mesela düzenlemesi yönünde bazı adımlar attılar. Ben de işin bu yöne gideceğini düşünüyorum açıkçası, özellikle DeFi gibi sistemlerle piyasa kendi kendini kamudan önce uluslararası işbirliği ile genel bir düzenle-

me yapılmadan önce düzenleyecek ama bu dönemde tabii yatırımcıların çok dikkatli olması lazım. Kripto para arzları tamamen düzenleme dışında özellikle ülkemizde, kripto para alım satımlarının yapıldığı borsalar da düzenleme dışında. Yatırımcıların çok dikkatli bir şekilde alım satım yapmalarının önemli olduğunu düşünüyorum.

Celal TOPRAK

Moderatör

- Önemine dikkat çekiyorsunuz, uyarıyorsunuz. Çok teşekkür ederim İlker Evin, gerçekten önemli bir konuşmaydı sorular gelecektir size. Bütün mesele kripto paralarla ilgili bir düzenlemeye ihtiyaç var; düzenlemeyi ne zaman, nasıl, kim gibi sorulara cevap vererek bizim 5N1K kuralının ötesinde bir şekilde bunlara cevap bularak yürütmek lazım. Kentsel dönüşüm ile ilgili çok önemli işler yapan bir dostumuz kentsel dönüşüme bugün ihtiyaç duyuluyorsa o gün bir takım kamu otoritesi karar almadığı için ihtiyaç duyuluyor şeklinde bir değerlendirme yaptı. Bu kripto paralarla ilgili de bir vaka çalışması yapıyor, geç de kalmamak lazım sizin söylediğinizden anladığım bu, gecikerseniz bir şekilde boşluklar dolduruluyor.

Ben Ümmühan Hocaya hiç vakit kaybetmeden sözü vermek istiyorum, Profesör Ümmühan Aslan, o da bize işin muhasebeleştirme tarafını, muhasebe ile bağlantılı tarafını anlatacak. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi hocalarından, şu anda Eskişehir'den bağlanmış vaziyette Ümmühan Hocam buyurun.

Prof. Dr. Ümmühan ASLAN

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

- Sayın Başkan çok teşekkür ediyorum. Ben sözlerime başlamadan önce Muhasebeciler Haftası'nı kutluyorum ve aramızdan ayrılan meslek mensubu arkadaşlarımıza da Allah'tan rahmet diliyorum ve ailelerine sabır diliyorum. Özellikle Covid sürecinde hakikaten en çok kaybın yaşandığı meslek grubu olarak meslek mensuplarımız vardı dolayısıyla onları da anmış olalım bu şekilde. Ayriyeten TÜRMOB'a da çok teşekkür ediyorum yönetime bana da bu panelde söz verdikleri için, konuşma fırsatı tanıdıkları için.

Evet yani kripto varlıklar blockchain teknolojileri hakikaten muhasebeyi bir şekilde etkiliyor daha doğrusu tam da ortasından etkiliyor diyebilirim. Bu konuda Cemil hocamla birlikte birtakım etkinliklerde birlikte olduk ve bu konuda bir takım düzenlemelere yön vermeye çalışıyoruz daha doğrusu, biz de anlamaya çalışıyoruz ve öğrenmeye çalışıyoruz. Ben de bugüne kadar öğrendiklerimi sizlerle paylaşmak istiyorum, eğer izniniz olursa bir ekran paylaşımım olacak.

Evet şimdi hep kripto varlık diyoruz ama ben slaydımın daha doğrusu sunumumun başlığını Dijital Varlık Muhasebesi olarak koydum ve özellikle ve bilerek yaptım bunu çünkü burada bizim için kavramlar özellikle de akademisyenler için kavramların çok iyi tanımlanması hakikaten çok önemli çünkü biz yol gösterici ve artı uygulamaya da rehber olmak niyetindeyiz. Böyle olunca da kavram karmaşasını ortadan kaldırmak adına burada Dijital Varlık Muhasebesi diye bir başlık koymak daha da doğru geldi benim için.

Şimdi bu gelişmeler muhasebede aslında hem yıkıcı hem de dönüştürücü faaliyetlere neden oldu dönüştürüyor ve yıkıyor aynı zamanda. Tabii ki burada yıkılma derken bizim geleneksel muhasebe kayıtlarımız ile ilgili herhangi bir değişiklik var ama bir dönüşümün olduğu çok belirlenmiş ve aşikâr bir durumda. Bu süreçte tabii ki muhasebenin temel işlevleri var arkadaşlar hepimizin çok iyi bildiği; kayıtlama, sınıflama, raporlama ve denetim. Dolayısıyla bunlar da biz önemli dönüşümler bekliyoruz bu teknolojilerle birlikte ve bu yeni varlık türleri ile birlikte bu dönüşümleri artık yaşamamız gerekiyor ve uygulamamız gerekiyor daha doğrusu dönüşümlere de ayak uydurmamız gerekiyor.

Bu manada baktığımızda kayıtlamada ne gibi bir dönüşüm olacak dersanız bana göre kayıtlarda özgürleşme diye bir başlık attım çünkü finasta özgürleşme var dolayısıyla finastaki özgürleşme merkezîyetçiliğe doğru gitti muhasebede de merkezîyetçilik söz konusu olacağı için dolayısı ile bu da özgür kayıtlama sistemine yol açacak.

Blockchain teknolojileri de yine bizim Cemil Hoca ile birlikte yazmış olduğumuz makalede belirttiğimiz gibi 3 farklı ortamda kayıt sisteminin girmesi ile birlikte yine özgür bir kayıt sistemine doğru bir kayış söz konusu olacak. Tabii ki bu özgürleşme aynı zamanda muhasebede en çok karşılaşılabileceğimiz sıkıntılardan birisi şeffaflık sorunu artı bu şeffaflık sorununun da birazcık daha önünü açmış olacak ve daha şeffaf olunmasına katkı sağlayacak diye düşünüyorum. Tabii şeffaflaşma aynı zamanda sorular aklınıza gelebilir ama teknoloji ile bu mahremiyetin de çeşitli şekillerde sorunsuz bir şekilde kısıtlanmayacağı da konuşulan konular arasında.

Bunun yanında tabii ki sınıflamada bir dönüşüm olacak diye düşünüyorum çünkü bu kripto varlıklar veya dijital varlıklar bizim mevcut finansal raporlarımızda varlık tanımlarımızın yeniden gözden geçirilmesine neden olacak. Dolayısıyla mevcut varlık tanımlarımızın yenilenmesi ya da yeni bir varlık grubunun finansal raporlarda tanımlanmış olması önümüzdeki süreç içerisinde bizi ilgilendiren konular arasında yer alacaktır diye düşünüyorum.

Tabii ki bu arada sınıflamadaki olan değişikliklerle birlikte sunum ve raporlamada da bir dönüşüm yaşanacağını düşünüyorum çünkü yeni bir varlık grubu tanımlanması veya mevcut varlıklardaki birtakım kavramların yenilenmesi durumunda dijital varlık grubu ve alt kırılımlarda dijital varlık hesapları şeklinde yeni hesapların açılması sunumu ve raporlamayı tabii ki etkileyecek.

Tabii raporlama deyince aklımıza sadece sunum gelmez bir de ne vardır ölçme ve değerlendirme vardır, ölçüm vardır daha doğrusu. Dolayısıyla bu ölçüm konusu da yapacağımız sınıflamaya bağlı olarak da farklılık arz edecektir ve ona göre de ölçüm sistemlerinde de birtakım değişiklikler olacaktır.

Tabii denetimde de bir dönüşüm olacak çünkü belki de denetimde tam zamanlı denetim, tam zamanlı muhasebe kayıtlarda özgürleşme ile zaman içerisinde belki de tırnak içerisinde konuşmak istiyorum denetimi olan ihtiyacın azalması gündeme gelebilecek ya da yeni denetim biçimleri bir şekilde karşımıza gelmiş durumda arkadaşlar.

Bu arada benim tabii ki teknoloji ile ilgilenen ya da Cemil hocam gibi mühendis kökenli arkadaşlarla konuştuğumuzda ya hocam bu kripto varlıkları veya dijital varlıkları niye sınıflamaya gerek duyuyorsunuz, işte bunlar sonuç itibarı ile yazılım ya da kodla-

ma gibi ifadelerle karşılaşıyorum fakat tabii ki işin içine muhasebe girince bizim sınıflama yapmadan muhasebe yapmamız çok mümkün olmuyor. Onun için de biz eğer bunlar varlık ise, dijital varlık ise bizim kendi geleneksel muhasebemizdeki varlık tanımına biraz atıfta bulunmak gerekiyor.

Geleneksel muhasebede biz varlık nedir dediğimiz zaman fayda sağlayan, üzerinde hakkımız olan ve kontrol ettiğimiz şey olarak değerlendiririz ve artı bir şeyin muhasebeye konu olabilmesi için de hak ve yükümlülüğün doğmuş olması gerekir yani hak ve yükümlülük varsa orada ne vardır, muhasebe de vardır.

Şimdi varlık bu şekilde tanımlanıyor zaten biz bu dijital varlıkları varlık olma noktasında bir sıkıntı duymuyoruz çünkü fayda sağlıyoruz, üzerinde hakkımız var ve kontrol ettiğimiz zaman bunları da varlık olarak değerlemek çok sıkıntı yaratmıyor.

Şimdi gelelim başka bir varlık türü dijital varlık nedir dediğimizde dijital kavramı aslında 0'dan 9'a kadar olan rakam anlamına geliyor, birler ve sıfırlar olarak ifade ediliyor. Ama 90'lara kadar dijital varlık denildiğinde aslında ses kayıtları, videolar, resimleri akla geliyordu ama blok zincir teknolojileri ile birlikte artık dijital varlıkların içerisine kripto paralar dediğimiz varlıklar da dahil edilmiş oldu.

Şimdi ben burada kripto varlık nedir, kripto para nedir, token nedir demeyeceğim çünkü zaten benden önceki konuşmacılar bu konuya değindiler ama şöyle bir şey elde ettim mesela 2013'ten 2019 yılına kadar bu tür varlıklarla ilgili olarak yani algı biçimi, isimlendirme ve sınıflandırmanın nasıl olduğuna baktığımızda aslında bütün bu kripto varlıklara daha doğrusu dijital varlıklara Bitcoin, virtual currency, cryptocurrency, digital currency, DLT

asset, virtual asset, crypto asset, digital financial asset, digital asset şeklinde bir tanımlama yapıldığı görülüyor. Yani artık sonuç itibarıyla geldiğimiz noktada bunların hepsi digital asset grubu altında dijital varlık grubu altında herhalde çatılandırılırsa çok da yanlış olmaz diye düşünüyorum çünkü süreç içerisinde böyle bir isimlendirme ve sınıflandırmaya gidildiği görülmüştür.

Yapılan bir başka sınıflandırmada ise şöyle bir şey var, bizim geleneksel muhasebede aslında varlıkları sermaye varlıkları, satılacak veya kullanılacak varlıklar, değer saklama varlıkları olarak ifade ediyorduk, ediliyordu. Şimdi bunlara bir de kripto varlıklar eklenmiş dolayısı ile bu varlıklar da başka bir varlık grubu olarak değerlendirilmiş uluslararası kaynaklardan aldığım bir tablo bu.

Yine kripto varlık olarak değerlere baktığınız zaman bunların aslında hem sermaye varlığı olabildiği, hem satılmak veya kullanılmak amacı ile elde bulundurulduğu, hem değerlendirme saklama amacıyla olduğunu görebiliyoruz. Yani o zaman şunu söyleyebiliriz biz bu kripto varlıkların sınıflandırılmasını yaparken hangi gruba alacağız sorusu var ya bu soru aslında çok da net bir soru değil yani bu sorunun çok da net bir cevabı önemli değil. Önemli olan ve öne çıkan konu siz bu kripto varlıklarınızı ya da dijital varlıklarınızı hangi grup altında, daha doğrusu hangi amaçla elde bulundurduğunuza bakmanız gerekiyor ve bu bağlamda da tanımlamalarımızı ve sınıflandırmalarımızı ona göre düzenlememiz gerekiyor.

Yine ben yaptığım araştırmalar doğrultusunda, bunu Cemil hocamla da paylaştım aslında, dijital varlıkları yani bu sınıflandırma kuralını şöyle şematize ettim çatı kavram dijital varlık olabilir, bunları kendi içerisinde kripto olanlar ve kripto olmayanlar diye

ikiye ayırabiliriz. Kripto olanlar yine biraz önce konuşmacı arkadaşlar söylediler kendi içlerinde coin ve token olarak ayrılabilir, kripto olmayanlar zaten ses, video, fotoğraf ve benzeri varlıklardan oluşuyor, coin ve token'lar da kendi alt gruplarına ayrılıyor, Cemil hocam hemen değiştirdim NFT'leri de hemen token'ların altına koydum gördüğünüz gibi. Dolayısı ile böyle bir kırılım olabilir ama bu mutlak bir tablo diyemeyiz fakat bununla ilgili çok tartışılacak konular var. Mesela altcoin dediğimiz şeyin içerisinde aslında bunlar hani Bitcoin'in dışında kalanlar diyoruz ama bunların da kendi içerisinde alt kırılımların yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla bizim muhasebeye konu olacak kısım açısından değerlendirdiğimizde belki de bu varlıkları muhasebe raporlarında dijital varlık olarak değerlendireceğiz ve dijital varlıkları da kendi içerisinde kripto olanları coin ve token olarak ayıracağız ama elde bulundurma amacımıza göre de bunları nakit ve nakit benzeri menkul kıymet, maddi olmayan duran varlık veya stok grupları içine alabilirim.

Evet yine dediğim gibi sınıflama üzerine yapılan tartışmalarda nakit ve nakit benzeri finansal araç, stok, sınırsız ömre sahip maddi olmayan duran varlık tartışmaları devam ediyor ama biraz önce de ifade ettiğim gibi amaçlarınız doğrultusunda nakit ve nakit benzeri içerisine dijital paralar, yine finansal araçlar içerisine dijital menkul kıymetler, stoklar içerisine dijital stoklar gibi birtakım alt kırılımlarla da bu sınıflandırmayı yapmamız herhalde çok sıkıntı yaratmayacak diye düşünüyorum. Veya bambaşka bir şekilde var olan varlık gruplarımız içerisine yeni bir dijital varlık tanımlaması yapacağız ve bu dijital varlıkların alt kırılımları içerisine de yine amaçlara uygun olarak tanımlamalar yaparak raporlama işlemini gerçekleştireceğimizi söyleyebilirim.

Yapmış olduğum bir çalışmada da uluslararası muhasebe kurum ve kuruluşlarının bu konudaki öne sürdükleri fikirlerde de maddi olmayan duran varlık noktasında bir sözleşme bir anlaşma yaptığını görüyoruz. Daha doğrusu sözleşme değil de hepsinin ortak fikrinin maddi olmayan duran varlık noktasında değerlendirilmesi yönünde bir açıklamada bulunmuşlar. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu, ACCA, IASB, Avustralya, Japonya ve artı dört büyükler de bu noktada maddi olmayan duran varlıkların uygun olacağı söylemişler. Ama burada tabii ki tam bir netlik var mı ya da bununla ilgili yasal ya da bir düzenleme var mıdır dersiniz henüz bu konuda yapılan bir düzenleme yok. Ama geçen hafta Bursa Odamızın düzenlemiş olduğu toplantıda yine Cemil Hocamla ve Bahçeşehir Üniversitesi'nden Fatma hocamın yapmış olduğu webinar da Fatma hocam şöyle bir tablo paylaştı. Bu Macro Strategy denilen bir şirket var, Bitcoin ile büyük yatırımlar yapan bir şirket bunun CEO'su da Michael Saylor da muhasebe ve benzeri şeylerde bulunuyor ve ben bunun muhasebesini bu şekilde yaptım noktasında da konferanslar veya Youtube'da açıklamalar var. Şimdi burada bu Micro Strategy'nin finansal raporlarına baktığınızda elinde bulunan bu kripto varlıklarını veya Bitcoin'lerini digital asset olarak ama duran varlık grubu içerisinde değerlendirmiş zaten raporun açıklama bölümünde de bunu intangible asset olarak değerlendirdiğini ifade etmiş. Ama burada tabii ki intangible asset olarak değerlendirmiş ancak bu rapor gerçek rapor değil arkadaşlar çünkü bu rapor şirketin sadece kendi inisiyatifinde oluşturmuş olduğu bir rapor. Çünkü NASDAQ verilerine ben baktım orada ise bu digital asset'lerde yer alan 1.54 milyar dolarlık bir tutar diğer varlıklar içerisinde diğer other asset grubuna yedirilmiş durumda yani resmi olarak bunu açık-

lamamış ama gayri resmi yapılan bilançosunda ise digital asset olarak değerlendirilebileceğini söylemiş.

Ancak burada şöyle bir eleştirim var bu tabloya o da şöyle, digital asset grubu içerisinde duran varlık grubu içerisinde değerlendirilmiş fakat intangible asset dememiş her ne kadar açıklamasında intangible asset dese de. Digital asset demiş ama buradaki yapılan şey aslında yatırımın ta kendisi yani Micro Strategy buna yatırım yapıyor ama bunu maddi olmayan duran varlık yatırımı gibi görüyor ki biz bunu yani maddi olmayan duran varlıkları yatırım olarak göremeyiz, onlar bir yatırım değildir. İşletmenin faaliyetlerinde kullanılan varlıklardan biridir dolayısıyla bu bir yatırımdır ve bunu da intangible asset olarak değerlendirmek. Bunun raporlamasından sonra daha doğrusu kayda alınmasındaki değerinin nasıl olacağı ile ilgili maliyet değeri ile kayda alınacağını daha sonra ise meydana gelen değer düşüklüğü ile ilgili olarak da değer düşme karşılığının ayrılacağını dönem sonunda söylemiş ve bununla ilgili de değer düşme karşılığı digital asset impairment losses diye bir kalemde bunu göstermiş arkadaşlar.

Demek istediğim şu ki burada yapılması gerekli olan şey bu Michael Saylor'un yapmış olduğu şey belki de bir algı yönetmeye çalışıyor da olabilirler. Zaten uluslararası muhasebe standartları örgütleri veya standart koyucular da bu noktada bir yönlendirme yapıyor intangible asset olması noktasında ve dolayısıyla Michael Saylor da bunu baz alarak bana göre bir raporlama yaptığını söylemiş olabilir diye düşünebiliriz çünkü artık ortamda ve gerçekten gündemde bu tür insanlar çok farklı ortamlarda tweetler atarak bence algı yaratma noktasında da hareketlerde bulduklarını söylemek çok yanlış olmaz diye düşünüyorum.

Evet, muhasebe boyutu böyle arkadaşlar. Şimdi en çok aslında merak edilen konulardan bir tanesi bunların vergilendirilmesi ya da dijital varlıkların vergilendirilmesi, özellikle kripto varlıkların vergilendirilmesi noktasında neler oluyor neler bitiyor dersek...

Yani ben sadece genel hatlarını söyleyeyim, sorular belki ona göre yönlenebilir. Şimdi şöyle bir şey var açıkçası vergilendirme ile ilgili henüz bir yasal düzenlemenin olmadığı çok net. Burada ticari kazanç olabileceği, menkul kıymet kazancı olabileceği veya sair kazançlar içerisinde değer artış kazancı olabileceği noktasında tartışmalar devam etmektedir. Ve artı burada da en çok tartışılan konulardan biri de geriye doğru verginin alınıp alınmayacağı ile ilgili, isterseniz onu da sorular bölümünde cevaplayabilirim. Ben sözlerimi burada bırakayım, sözü Serdar hocama vereyim teşekkür ederim.

Celal TOPRAK

Moderatör

- Teşekkür ederiz hocam. Gerçekten geriye dönük vergilendirme ile ilgili çok soru var. Az sonra diyelim biz televizyonculuk deyimi ile bu soruların cevabını az sonra hocam aktaracak.

Şimdi biraz bugünü konuştuk Serdar hocam, Profesör Serdar Özkan biraz geleceği anlatsın Kuveyt'ten. Bu arada Kuveyt'e selamlarımızı iletiyoruz hocam, bize belki fiziki olarak uzaksınız ama kalbimizdesiniz. Candan dedi ya başkanımız, buyurun hocam sizi dinliyoruz, gelecekte neler olacak en zor bölüm sizin bölümünüz.

Prof. Dr. Serdar ÖZKAN

American University of the Middle East

- Hepinize saygılar, selamlar Kuveyt'ten, sıcak Kuveyt'ten. Öncelikle Muhasebe Haftası kutlu olsun bütün meslek mensuplarının, hepimizin. Ayrıca ben çok teşekkür ediyorum TÜRMOB'a beni bu oturumun bir parçası yaptığı için, Zafer hocam özellikle sağ olsun çok rica etti kıramadık, hepimiz çok yoğunsunuz biliyorum bu Covid günlerinde.

Şöyle söyleyeyim valla açık söylemek gerekirse bir taş atıldı şu anda bir kuyuya, şimdi de çıkarmaya çalışıyoruz, ben gerekçelerimi sıralayayım. Benim konum gelecekte muhasebe mesleği bu kripto paralardan ve blok zincirinden nasıl etkilenir? Çok şey yazılıp çiziliyor ben de okuyorum, mümkün olduğunca uzak kalmaya çalıştım fakat ister istemez işin içine bulaşmak zorunda kalıyorsunuz. Bir kere blok zinciri daha önce de hocamın da bahsettiği gibi Bitcoin'in dolaşımında olduğu blok zinciri ancak bunun çok başarılı olduğunu gördüler kendi içerisinde bu dolaşımın yani ödemenin, birbirine aktarmanın, varlık değişimi yapılması konusunu bu biraz genişletildi ve dendi ki acaba işletmenin diğer alanlarında da bu şekilde bir entegrasyon olabilir mi yani bütün satıcılar, bütün alıcılar tedarik zincirinin diğer bileşenleri aynı blok zincir içerisinde olsalar, birisi satış yaptığında birisi satış kaydını yaptığında diğeri de alış kaydını yapıverse, bu aynı anda olsa, bu kayıt sistem içerisinde olsa ve bizim bildiğimiz klasik büyük defterin bir sahibi olmasa, dedi ya SPK'daki arkadaşımız dağıtık kayıt diye ve de kayıt kesin olsa ve geriye dönük olarak değiştirilemese ve böylece bir şeffaflık olsa değil mi ne kadar böyle konuştuğumuz zaman inanılmaz iyi görünüyor gerçekten, bütün

kayıtların şeffaf olması ve düzgün kaydedilmesi ve saklanması ve geriye dönük değişiklik yapılamaması vesaire.

Fakat bu muhasebe mesleğini nasıl etkiler? Etkiler, şöyle etkiler bir kere muhasebe kayıtlarının yapılması ile ilgili daha çok emek yoğun çalışıyoruz şu anda hepimiz biliyoruz. Her ne kadar evet bilgisayar teknolojisini kullanıyor olsak da yani muhasebe kaydı yapıldığında işte bir muhasebeci deftere kayıt yapıyor, defterler ayrı bir denetçinin de görevini bu kayıtların aslında birbirini tutup tutmadığını görebilmek bir bakıma. Eğer bu kayıt elektronik yapılabilir hale gelirse o zaman muhasebecilerin kayıtlama ile ilgili işleri azalabilir ve muhasebeciler gerçekten asıl meslekleri olan danışmanlık yapma, strateji oluşturma gibi konularda şirketlere yardımcı olabilirler yani muhasebe mesleğine öyle çok temel bir şey oluyor falan değil.

İkincisi acaba bu blok zincirine hangi işletmeler dâhil olabilecek? Yani Türkiye'deki meslek mensuplarını düşündüğümüz zaman 100 binden fazla olduğunu biliyorum ben, 100 binden fazla meslek mensubu var bu 100 binden fazla meslek mensubunun önemli bir kısmı küçük ve orta ölçekli işletmelere hizmet veriyorlar. Dolayısıyla bunların benim öngörüm çok da kesin konuşmamak lazım çünkü son 20 yılda olan değişikliklere baktığımız zaman inanılmaz, tahmin etmiyorsunuz ve birden hayatınıza giriveriyor. Dolayısıyla korkarak da söylüyorum ama düşünüyorum, birincisi her şeyin şeffaf olmasının kültürel tarafı var. Bir kere bizim ülkemiz her kaydın, her şeyin şeffaf olması konusunda hemfikir olabilecek mi? İkincisi bütün şirketler irili ufaklı bu tedarik zincirinin bir parçası olarak aynı block chain üzerinde buluşabilecek kayıtlar otomatik olarak yapılabilecek mi? Eğer sadece büyük şirketleri konuşuyorsak evet büyük şirketlerin tedarik zinciri içerisinde bü-

tün tedarik zinciri aktörlerinin aynı blok zincir içerisinde buluşması daha mümkün görünüyor. Uluslararası iş yapanların aynı tedarik zinciri içerisinde buluşması daha mümkün görünüyor, onların muhasebecilerinin evet kayıt işlemleri daha çok azalabilir ama diğer Mali Müşavir arkadaşların özellik de kayıt tutan ve küçük ve orta ölçekli hatta mikro işletmelere hizmet veren Mali Müşavir arkadaşların yaptıkları işlerde çok büyük bir etkisi olacağını düşünmüyorum.

İkincisi bu sistemin yaygınlığı nasıl olacak yani inanın bilmiyoruz çünkü bir blok zinciri var, bunun içine dâhil olanlar var, bir başka bir blok zinciri var onun içine dâhil olanlar var. İki blok zincirinin buluşması var değil mi, ortak belki ajanlar var, nasıl olacak bilmiyoruz ama nasıl olursa olsun ama öteden beri söylediğimiz şey muhasebe mesleği dönüşüyor. Nasıl dönüşüyor, teknoloji ile iç içe oluyor. Öteden beri açık konuşmak gerekirse daha biz Excel'in kullanımı ile ilgili endişelerimiz olduğunu, meslek mensuplarının özellikle gençlerin kendilerini teknoloji alanında, teknoloji ve bilgisayar okuryazarlığı konusunda değiştirmeleri gerektiğini söylüyoruz, lütfen bundan vazgeçilmesin ve meslek mensupları teknolojiyi takip etsinler. Blok zinciri gelir, blok zinciri gelmez, kendi müşterilerine gelir gelmez veya bağlı çalışmaya başlarlar buldukları şirket grup şirkettir, onlar bir blok zincirine girerler muhasebeciler o konuda gerekeni yaparlar.

Burada muhasebe mesleğini belki en önemli etkileyeceği alan şu olabilir şimdi hocamız mesela MIS bölümünden dedi değil mi Boğaziçi Üniversitesi'nden MIS bölümündenim dedi yani yönetim bilgi sistemi. Şimdi benim de bir sürü mezun öğrencim var benden ders almış, onlarla zaman zaman buluşuyoruz ve soruyorum şu soruyu üniversitedeyken en çok hangi derste zorlandınız,

çok genel klasik sorudur ve mezun olduktan sonra en çok hangi ders işinize yaradı diye. Kibarlıklarından muhasebe ile ilgili bir şey söylemiyorlar fakat işletme bölümü öğrencileri en çok MIS dersinin işe yaradığını söylüyorlar. Gerçekten işletme bölümü içerisinde MIS dersini düzgün alan öğrenciler, kaliteli alan öğrenciler ileride muhasebe mesleği ile ilgili olsalar da, bir şirketin diyelim ki muhasebe konumunda yönetici konumuna geldiklerinde kendileri de fark ediyorlar ki bu bilgi sisteminin bir parçası haline geliyorlar ve bilgi sisteminde teknoloji uzmanları ile yani IT'cilerle işletme uzmanları arasında bir köprü olmaları gerekiyor. O yüzden muhasebecilerin en önemli görevlerinden bir tanesi teknoloji bilenler ile işletmeyi bilenleri aynı masaya oturtup onlar arasında aracılık yaparak süreçlerin oluşturulması ve bunların elektronik ortama taşınmasında yardımcı olabilmek. Ben mesela muhasebe bölümlerine bakıyorum üniversitelerde veya işletme bölümlerine bakıyorum bu hiç böyle değil özellikle bundan sonra MIS bölümlerinin işletme bölümünün bir parçası olarak değil MIS bölümünün ayrı bir bölüm olarak üniversitelerde daha yaygın olarak kurulabileceğini düşünüyorum. Kaldı ki muhasebe bölümlerinde de muhasebe bilgi sistemleri derslerinin curriculum'a yani ders programına eklemesi gerektiğini düşünüyorum.

Öte yandan eğer gerçekten muhasebe kayıtları akıllı kontratlarla da sistemin bir parçası haline gelebilecek olursa özellikle grup şirketlerinde konsolidasyon işlemlerini falan azaltabileceğini düşünüyorum yani iş yükünü, kayıtla ilgili iş yükünü azaltabileceğini düşünüyorum. Muhasebe kayıt tutanakları dendiğinde de oturup şikâyetçi oluyoruz aslında bizim işimiz bu değildir diye. Ne mutlu inşallah blok zincir o anlamda yayılır da muhasebeciler kayıt tutma işinden kurtulurlar ve kendi görevleri olan danışmanlık, mali müşavirlik görevini yapabilir hale gelebilirler.

Yasal dayanakların ne olduğunu bilmiyorum, biraz sonra söyleyeceğim. Bugün saat 1'i 3 geçe yanılmıyorsam not aldım, 1'i 3 geçe bugün bir duyuru yayınlandı, Hazine Bakanlığı duyuru yayınladı yani SPK, Maliye, Hazine Bakanlığı, BDDK olarak kripto paralarla ilgili bu riskleri görüyoruz ve farkındayız diye yani takip ediyoruz diyor. Yani blok zinciri tamam bir teknolojik alan ve kullanıma geçerse biz muhasebe meslek mensupları Türkiye'de buna hemen adapte olabilirler hiçbir şüphem yok bununla ilgili ama kripto paralarla ilgili ne yapılabileceği henüz ortada bir şey yok, hiçbir şey bilmiyoruz gerçekten de. Yani bu bizim başımıza daha önce geldi türev ürünler biliyorsunuz, türev ürünler icat edildi, muhasebe standartları oluşturulmaya çalışıldı türev ürünler ile ilgili. Muhasebe standartları türev ürünler ile ilgili 50 kere değişti yani açıp baksak geçmişe yönelik son 10 yılda ne kadar değişti, hangi muhasebe standartları değişti diye baksak en çok değişiklik onda oldu. Hala oturamadık çünkü finans uzmanları finans mühendisliği yaparak değişik değişik türev ürünleri icat ettiler; her defasında oturulup muhasebeciler bu türev ürünleri nasıl doğdu, bunun doğası nedir, bunu nasıl muhasebeye aktarırız diye düşünmeye başladı. Şimdi yine böyle bir döneme denk geldik; kripto para, crypto coin ama altına benziyor ama gümüşe de benziyor, adı aslında coin ama kendisi token, aslında ihraç edilebilir ama ihraç edilme yedebilir, aslında hizmet ile ilgili, aslında ödeme ile ilgili şimdi biz bunun altından hemen bu şekilde kalkamayız.

Önce bir kere hakikaten sınıflandırılma yapılması gerekiyor, bizim işlerimizden bir tanesi sınıflandırmaya yardımcı olmak. Biz elbette bu işi icat eden teknoloji uzmanları ile oturup, muhasebe dünyasının oturup bunları tanımlaması gerekiyor. Şimdi Ulusla-

rarası Muhasebe Standartları Kurulu görüşler falan bildiriyor ama henüz oturup bir tane standart yapmadı. Yani öyle kolay değil bir standart yapıyorsunuz 3 gün sonra yeni bir şey icat ediyorlar fakat bu ne ona benziyor ne buna benziyor. Yani bu tabiri caizse görmeyenin fiili tanımladığı gibi neresinden tutarsanız bir şeye benzetmeye çalışıyorsunuz nakit mi değil, peki nakit ama kolayca paraya çevrilebilir mi, faiz riski var mı yok ama kolayca paraya çevrilemeyebilir, aktif bir piyasası olmayabilir. Stok mu stok değil, şirketin asıl amacı bunu alıp satmak değil, peki stok değil maddi olmayan duran varlık mı maddi olmayan duran varlık peki fakat biz diyelim maddi olmayan duran varlık olarak yazdık bunu yarısını sattığımızda hangi yarısını sattık ilk aldığımız yarısını mı sattık sonra aldığımız yarısını mı sattık? Bu sefer FIFO mu yapacağız LIFO mu yapacağız dönüp dolaşıp maddi duran varlık tanımlıyoruz onun içerisine stoklarla ilgili başka bir tanımlı yerleştirmeye çalışıyoruz.

Biz bununla uğraşamayız yani muhasebeciler olarak biz elimizde var olan standardı okuyarak burada bir şeye benzetmeye çalışıyoruz fakat işin doğası, doğrusu bu değil. Bu bambaşka bir varlık grubu, bambaşka bir varlık türü ve bunun tanımlanması gerekecek, başka bir varlık grubu olarak girmesi gerekecek. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu da, Amerikan Muhasebe Standartları Kurulu da bekliyor şu anda çünkü kullanımı çok yaygın değil, biraz daha yaygınlaşsın, neyin ne olduğu ortaya çıksın, nelerin sürekli olacağı nelerin olamayacağı belli olsun oturup biz muhasebede bunun nereye yazılacağını konuşacağız.

Aslında hangi varlık tanımlı altında yazdığımız da çok önemli değil; asıl önemli olan bu varlığın değişiminden ortaya çıkacak olan değerlerin karlarda nasıl gösterileceği. Yani muhasebecilerin işi bir

tane bilanço hazırlamak olsa tamam biz onu bir varlığa yazarız, oradan çıkan değer de ölçmesini yaparız bir şekilde bir kâr raporlarımız da biz finansal tabloyu muhasebeciler için hazırlamıyoruz. Finansal tablonun kullanıcıları var, bu kullanıcılar o varlığı orada gördüklerinde bu varlığı nasıl algılayacaklar, bu kullanıcılar o varlıkla ilgili doğan kârı veya kazancı gördüklerinde bu karı veya kazancı nasıl değerlendirecekler?

Şimdi sıradan bir şirketin finansal tablosunu hazırladığınızda yatırımcısı yani sahibi vardır zaten varlığı oraya koysanız da koymasanız da oradan kar çıksa da çıkmasa da vergi açısından onu enterese edebilir ama kocaman bir şirketi düşündüğünüz zaman bunun satışı söz konusu olduğu zaman, bunun borsada bir şirket olduğunu düşündüğünüz zaman... Şirket değerini biçmedeki en önemli kriterlerden bir tanesi şirketin elde ettiği kazançlar ve nakit akışlarıdır. Bir kere Bitcoin ve kripto paralarla ilgili nakit akışları hiç de düzenli değil, değeri son derece dalgalanmalı. Acaba mesela şirket yatırımcıları bu şirket kripto paralardan ortaya çıkan değer artışlarını veya kazançlarını veya düşüşlerini acaba şirket kazancı olarak girebilecekler mi? Bir kere bu bir performans göstergesi mi? Şirketin bir performansı mı yani Bitcoin'in değerinin yükselmesi veya değerinin azalması? Bir kere bunda bir sorun var.

İkincisi bu piyasalar çok dalgalanıyor, güvenilir değil yani mesela soruyorlar önümüzdeki yıllarda büyük yatırımcılara siz altına mı yatırım yapmayı tercih edersiniz kripto paralara mı yatırım yapmayı tercih edersiniz diye valla bir sürüsü hala altına diyor çünkü kripto paraların dalgalanması özellikle insanları, endişelendiriyor.

Şimdi şunu söyleyelim muhasebeye işlenilmesi ile ilgili asıl sorun bence hangi varlık tarafına girdiği değil değerlemesi ile ilgili sıkıntı çünkü bu değerden sonra ortaya çıkacak olan değer artışının nasıl değerlendirileceği. Ümmühan hocam Micro Strategies'in tablosunu gösterdi ama orada bir tablo daha var onu göstermedi; o sitedeki gelir tablosunda kripto paralardan doğan kazancını diğer kazançlardan ayırmış, ayrı bir yere koymuş. Diyor ki yatırımcılara buna bakmayın demeye çalışıyor aslında çünkü büyük ihtimalle yatırımcılar zaten o kara bakarak şirketin değerini biçmiyorlar çünkü o kar bugün olabilir yarın olmayabilir çünkü piyasa stabil bir piyasa değil. Dolayısıyla evet bu yıl böyle bir kar görünüyor ama biz şirketin geleceğini tahmin ederken böyle bir kar yokmuş gibi hareket edelim demeye çalışıyorlar. Bir şirket maddi olmayan varlığa yazmış evet, Ümmühan hocam diyor ki maddi olmayan varlık konusunda konsensüs var; var da mesela maddi olmayan varlık ile ilgili bir uluslararası muhasebe standardını olduğu gibi takip etmiyorlar. Mesela adını maddi olmayan varlık olarak koyuyor fakat değer düşüklüğü olduğunda nasıl değer düşüklüğü ölçeceğini şöyle yapmış mesela kripto para olarak kendisine geldikten sonra onu elinizde bakın bakalım elinizdeki muhasebe standardı size bir şey öneriyor mu? Eğer önermiyorsa muhasebeci kafanızı kullanarak ve insanların bilgi almasını sağlamak niyeti ile onu bir şekilde tablonun parçası yapın diyor. Dolayısıyla Micro Strategies öyle yapıyor, Digital denen öbür firma öyle yapıyor, öbür firma öyle yapıyor öbür firma öyle yapıyor.

Şu anda gerçekten ne yapacağımızı biz de bilmiyoruz; elimizdeki tanımlarla onları bir yere yerleştirdik fakat açık söylemek gerekirse finansal tabloların en önemli kullanıcıları yatırımcılardır, yatırımcılar şu anda bana göre gözlediğim kadarıyla Bitcoin'den do-

ğan kazançları ciddiye almıyorlar. Dolayısıyla biz muhasebeciler olarak onu nereye koyarsak koyalım sonunda asıl karar vericiler ki en önemli karar verici yatırımcıdır onları herhangi bir ne diyelim geleceğe yönelik şirketi derin etkileyebileceğini düşündükleri performans göstergesi olarak henüz görmüyorlar, neden tanımlanmadığı için, stabil olmadığı için.

Ayrıca ben bu sınıflandırmanın basitleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum; o dijital paraya bu muamele şu dijital paraya bu muamele, 3 gün sonra başka türlü çıktı şu muamele biz bununla yani finans raporlama dünyası bununla ilgilenemez. Onların hepsini belli bir sınıf altına alıp o şekilde yürümemiz gerekecek çünkü bugün nakit ve nakit benzeri gibi tanımlanan bir şey yarın öbür gün öyle tanımlanmayabilir. Niyetimiz ne olursa olsun, alış niyetimiz ister o olsun, ister bu olsun hepsinin aslında çok basit bir şekilde değerlendirilerek bir varlık grubunun içerisine koyulması, bundan doğan kazançları nasıl değerlemeye karar verirse muhasebe dünyası onun diğerlerinden ayrı bir şekilde gösterilmesi ve insanların gözüne bu şekilde sokulması gerekiyor ta ki düzenlemeler tamamlanıncaya kadar çünkü güven sorunu var. Bir varlığa, işletme bilançosunda var olan bir varlığa güven sorunu varsa, o buluşturduğu kazanca da güven sorunu varsa o zaman kendisinde güven sorunu vardır. Benim söyleyeceklerim bu, bakıyorum böyle daha sonra...

Celal TOPRAK

Moderatör

- Çok bilgilendik teşekkür ederiz, bilginize sağlık hocam. Şöyle, sekreteryadaki arkadaşlarımız, TÜRMÖB'un sekreteryası soruları bloklaştırmış yani toparlamışlar bir araya getirmişler 8 ya da 10 soru var, ben soruları okuyup kimler bu konuda söz almak istiyor şeklinde sizden değerlendirme alacağım, zaten sorular sizlere de iletildi.

Onlara siz bakarken ben bir hikâye anlatayım size, biraz böyle sizi eskilere götüreyim. Benim saçlarımın siyah olduğu Yahya Arıkan'ın da çiçeği burnunda Oda Başkanı olduğu günlerdi, Yahya Başkan değişmedi gerçi hiç aynen o şeyini muhafaza ediyor ama benim saçlarım o zaman siyahtı onu biliyorum, bir de bıyıklarım vardı fiziki olarak. Bir toplantı düzenledi Yahya Başkan, toplantının konusu kayıt dışı ekonomi. Kayıt dışı ekonomi ile ilgili tüm kurum ve kuruluşları bir araya getirdi, İstanbul'un en büyük salonlarından biri, salon tıklım tıklım dolu; sendikalar var işte Maliye Bakanı rahmetli Unakıtan var, herkes var ve hiç kimse salondan ayrılmadan gün boyu oradaydılar. Oturumu ben yönetmişim ve çıkarken dedim ki tamam bu kayıt dışı ekonominin canını okuruz biz yani bu kadar insan bir araya geldik, bu kadar birliktelik var ve herkes kayıt dışı ekonomiye karşı duruş sergiliyor ve kayıt dışı ekonomiye karşı işbirliği içinde tamam dedim ya bitti bu kayıt dışı ekonomi. Kayıt dışı ekonominin ruhuna el Fatıha diye de bir yazı kaleme almıştım o günlerde fakat o gün bugün kayıt dışı ekonomi hala bahsettiğimiz bir konu, inşallah kripto paralarda da benzer bir gelişme olmaz diyerek ben hemen soruları okuyarak sizlere söz vermek isterim, gerçekten çok iyi toparlamış arkadaşlarımız.

Birinci soru kripto para gelirlerine vergi gelmesi durumunda, biraz önce dile getirmiştii Ümmühan hocam da, geriye dönük vergilendirme yapılabilir mi? Vergi mükellefi olmayan gerçek kişiler açısından beyanname vermeme cezası gibi demiş arkadaşlarımız. Bu konuda ben önce Ümmühan hocama söz vereyim, diğer hocalar da söz almak isterlerse kısa kısa onlar da görüşlerini ifade edebilirler, hocam buyurun.

Prof. Dr. Ümmühan ASLAN
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

- Şimdi bu son günlerin en çok konuşulan konularından bir tanesi, birtakım tabii ki bilgiler ortada dolaşıyor. Şimdi yasal olarak kanunlar normal koşullarda geriye doğru işlemezler ancak ceza hukukunda eğer kişinin lehine bir durum söz konusuysa o zaman bir geriye doğru işleme söz konusu olabiliyor. Yalnız tabii ki kanunun yapıldığı süreç içerisinde, cezanın meydana geldiği süreçte o suç tanımı yok ise, bununla ilgili herhangi bir düzenleme yok ise geriye doğru işleyebiliyor. Ama bizim vergi hukuku açısından bakıldığında ise normal koşullarda geriye doğru işlememesi gerekiyor yani yasa yapıldıktan sonra ileriye doğru işlemesi gerekiyor.

Ancak burada yasa yapıcının yapacağı yasadaki düzenlemesi çok önem arz ediyor, onu da şöyle ifade edebilirim diyelim ki bu tür kripto varlık gelirlerinden alınacak vergi daha önce tanımlanmış bir vergiye atfen yapılır ise örneğin bir menkul kıymet kazancı, örneğin bir değer artış kazancı şeklinde olursa bir ilerleme olabilir ancak burada da 5 yıllık bir zaman aşımı söz konusu olduğu için ancak geriye doğru 5 yıl süre içerisinde vergilendirme-

nin olabileceği tartışılıyor ve konuşuluyor, daha doğrusu olabilecek olarak karşımızda duruyor.

Şimdi burada aslında kurum kazancı açısından çok büyük bir problem yok bence çünkü kurum kazancı zaten kurum kazancı üzerinden, toplam kümülatif değer üzerinden alınıyor ve vergilendirilmeye konu yapılabiliyor da sorun gerçek kişilerin gelirleri üzerinden alınacak verginin nasıl yapılacağı ile ilgili tartışmalar devam ediyor. Yani bunun gelir vergisi unsuru kazanç türleri içerisinde hangi kazanç unsuru içerisine gireceği ile ilgili tartışma zaten olayın kökenini oluşturuyor.

Bununla alakalı olarak da birtakım konuşmalarda bu bir ticari kazanç mıdır ya da kazançlar içerisinde değer artış kazancı mıdır gibi sorular soruluyor. Ticari kazanç olma noktasında yapılan eleştirilerden bir tanesi hani ticari kazançta ne vardır işte sinai ticari faaliyette bulunacaksınız ve bunda süreklilik arz edeceksiniz, acaba bu tür faaliyetinizde bir süreklilik var mı eğer varsa o zaman biz burada vergi doğmuştur noktasına geleceğiz ama bu konuda en çok eleştirilen nokta bu. Menkul kıymet olabilmesi için de hani kripto varlıklar menkul kıymet tanımlamasına uymuyor, şu an itibarıyla uymuyor anlatabiliyor muyum yani menkul kıymet dediğiniz zaman ya kar payı ya da faiz geliri elde edeceksiniz ya da al satlardan kazanç elde edeceksiniz. Al sat boyutu şu an itibarıyla uyuyor ama menkul kıymet tanımı içerisinde şöyle de bir şey vardır işte hisse senedi gibi tahvil gibi yeni bir tanımlama verilir. Dolayısıyla bu tanımlama şu an için Bitcoin için ya da kripto varlıklarla ilgili herhangi bir ek bir madde yok.

Ayriyeten biz menkul kıymetlere şöyle de deriz bir sözleşmedir menkul kıymet dolayısıyla burada sözleşme midir kripto para

alım satım işlemleri noktasında da bir sıkıntı var, dolayısıyla menkul kıymet geliri olarak da değerlendiremiyoruz kazanç olarak da değerlendiremiyoruz. Ama sair kazançlar içerisinde belki olabilir, o da değer artış kazancı gibi düşünülebilir noktasında ama bu biliyorsunuz Amerika'da da bir vergi türü var equity gain tax diye şimdi burada da belki onun üzerinde bir tartışma yapılabilir hani yeni bir vergi türü şeklinde de vergilendirme olabileceğine dair de söylentiler muhtelif.

Yine bugün Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın yapmış olduğu açıklama doğrultusunda da bana gelen sorularda var; KDV'si ne olacak, işte komisyonda ne kadar KDV alınıyor, öteki ne kadar olacak vesaire gibi soruların hepsi şu an için hakikaten çok da net cevaplanabilecek sorular değil arkadaşlar. Çünkü herhangi bir regülasyonun olmadığı bir yerde bu var ama geçtiğimiz günlerde şöyle bir şey yaptı Maliye Bakanlığı bir özelge düzenledi bu veraset intikal ile alakalı olarak yani işte bir kişinin elinde Bitcoin cüzdanı var, o kişi vefat ediyor dolayısı ile bu varislerine intikal eder mi noktasında gibi bununla ilgili bir özelge olabileceğini yani intikal edebileceğini söylediler. Dolayısıyla böyle bir durum var ama hani bu vergilendirmeye netlik kazandıran bir unsur diye sadece özel bir duruma karşılık verilen bir cevap niteliğinde.

Dolayısı ile vergilendirme ve regülasyonlar şu an için gerçekten hepimizin canhıraş beklediği konulardan bir tanesi, bunlar olmadan bizlerin yoluna devam etmesi, bu konuda da bir takım fikirlere ulaşmamız çok mümkün olmuyor çünkü yine İlker Bey'in söylediği üzere, Serdar Hocamın söylediği üzere hakikaten ayağımızın biraz daha yere basmış olması gerekiyor.

Ben Serdar hocamın açıklamasına bir şey ifade etmek istiyorum. Çok güzel açıkladı hocam, aslında aynı şeyleri düşünüyoruz. Aslında burada bir anlamda sınıflandırmayı mecburen yapmak zorundayız çünkü muhasebe ve raporlama için sınıflama gerekli unsurlardan bir tanesi. Hani dediği gibi de sınıflamanın şurada burada olmasından ziyade bunun finansal raporlar üzerine olan etkisi ve karşı tarafın bizden ne istediğine olan etkisi olacak. Dolayısıyla biz burada talep odaklı mı raporlayacağız niyet odaklı mı raporlama yapacağız bu çok önemli.

Biz aslında uluslararası muhasebe standartları açısından bakıldığında niyet odaklı raporlama yaparız. Niyet odaklı raporlama dediğimiz ise yatırımcı bizden ne isterse biz ona göre raporlama yaparız yani onun istediği şekilde yapmamız lazım yani bundan nasıl fayda sağlayacak bu adam anlatabiliyor muyum yani yatırımcı nasıl fayda sağlayacak ve bizi nasıl anlayacak, bizi en güzel şekilde nasıl anlayacak biz buna hizmet ederiz. Ama bizim normal içsel muhasebemizde veya geleneksel Türk muhasebesinde ise talep odaklı raporlama yaparız, talep odaklı da nedir Maliye Bakanlığı bizden ne isterse biz ona uygun raporlama yaparız. Bu açıdan da sınıflama aslında temel bazda önemli ama resme büyük açıdan baktığımız zaman da çok da önem arz etmiyor. Böyle bir başlık altında tanımlamasının işlerimizi daha da kolaylaştıracağını düşünüyorum, çok teşekkür ediyorum.

Celal TOPRAK

Moderatör

- Teşekkür ederiz. Aynı soruyu İlker Bey'e yönelteceğim ama biraz önce hocam birleştirdi bu Hazine Bakanlığının yaptığı açıklama ile ilgili de bu sorunun içinde siz de aynı kapsamda yanıt verirseniz, ikisini birleştirirseniz yeni vergi türünden veya vergi entegrasyonundan söz edebilir miyiz şeklinde bir soru. Bununla birleştirerek hem de Hazine Bakanlığı'nın açıklaması ile olayı birleştirerek, bütünleştirerek yanıt verirseniz sevinirim hocam. İlker hocam buyurun.

Hulusi İlker EVİN

Başuzman SPK

- Teşekkür ederim. Açıkçası vergilendirme konusunda çok bir şey söyleyemeyeceğim, benim çok uzmanlık alanım değil Maliye Bakanlığının konusu, o yüzden vergilendirme konusunda bir şey söyleyemeyeceğim.

Ama Hazine'nin yaptığı bugünkü açıklama, Hazine ve Maliye'den sorumlu yetkilinin yaptığı açıklama ve işte IMF'nin yetkilisinin yaptığı açıklamalara paralel şekilde izliyoruz şeklinde, Hazine'nin açıklaması da. Ama tabii benim sunumumda da anlattığım gibi yani yatırımcıların şu anda dikkat etmesi gereken şey bunların kripto paraların ve bu tür varlıkların düzenlenmemiş olduğu, ülkemizde de düzenlenmediği, bunların çok riskli olduğu, düzenleme dışında olması nedeniyle çok dikkatli yatırımcıların davranması yönünde. Tabii risk çok yüksekse getir de çok yüksek olabiliyor ama bir anda bütün getiriye de kaybetmeniz de mümkün yani ben

kendim bu varlıklara yatırım yapmam, kimseye de tavsiye etmem açıkçası çünkü çok yüksek risk var. Ama bu riski göze alabilecek yatırımcılar varsa onlar yatırım yapabilirler ama bir yandan da Hazine'nin, BDDK'nin ve SPK'nın yapmış olduğu uyarıları dikkate almaları lazım çünkü bunların hiçbiri düzenlenmiş değil, gözetim altında değil ve denetim altında değil. İlgili bu kurumlardan sorumlu otoriteler tarafından ne düzenlenmiş ne de gözetim altında ne de denetleniyorlar, o yüzden çok büyük bir risk var.

O yüzden hani Hazine Bakanlığı'nın bir de şu yanı var Hazine ve Maliye Bakanlığı bu düzenleyici kurumlar arasında şu anda bir çalışma yürüyor, koordinasyonlu bir şekilde ciddi bir çalışma var. Ama yani o kadar zor bir konu ki yani tabii şu anda biz bunu muhasebede tanımlayamazken bunu düzenle, ne olduğunu söyle demek çok zor. Düzenlemede ülkemizin de benimsediği biraz uzaktan izleyip ne olup ne bitecek ona göre düzenlemeyi yapması yönündeki yaklaşımı doğru buluyorum ama yatırımcıları da uyarıyoruz tabii. Çünkü çok yeni bir alan ama son dönemde çok büyük bir para girişi var, riskler çok yüksek, onun dışında söyleyebileceğim çok fazla bir şey yok açıkçası.

Celal TOPRAK

Moderatör

- Teşekkür ederiz. Cemil hocam bu noktada bir şey söylemek ister misiniz, size de sorular var zaten.

Cemil Şinasi TÜRÜN **Boğaziçi Üniversitesi**

- Ben değerli uzman arkadaşlarıma çok teşekkür ederim, ben de bugün çok yararlandım ve aydınlandım. Bu son Maliye Bakanlığı'nın açıklaması ile ilgili pek söyleyebilecek bir şeyim yok, İlker Bey'in söylediklerine ekleyebilecek fazla bir şeyim de yok. Aynen herhalde son dönemde özellikle haberlere çıkmış olan bazı konular yüzünden bir uyarma ihtiyacı hissedilmiş gibi görünüyor. Yani şu anki bu furya içerisinde kim ne aldığını bilmeden, bana da geliyor kulağıma, olmadık coin'leri Bitcoin diye satın almışlar işte kar payı ödeyeceklermiş diye filan beni arayıp soranlar oluyor. Böyle bir şey yok dediğim zaman ne yapacağını bilmiyorum, insanlar gerçekten para kaybetmiş görünüyorlar. Bu yüzden herhalde böyle bir dikkatli olunması çağrısı yapılmış. Bir tane bana sorulmuş bir soru var ekler arasında Celal Bey ona geçeyim mi, yoksa daha sonra mı?

O soruda şey sorulmuş merkez bankalarının dijital para ya da kripto para basacağı ile ilgili haberler üzerine bir izleyicimiz hani kripto paralar gayri merkezi, merkez bankalarının adında merkez var nasıl bu ikisi bağdaşacak siz bu konuda ne düşünüyorsunuz diye sormuşlar en zor soruyu bana, cevaplamaya çalışayım.

Evet Merkez Bankası'nın merkezi bir özelliği var ve paralar genellikle merkez bankaları tarafından basılıyor fakat ilginç bir şekilde bu arada merkez bankaları dijital paraları dendiği zaman bunları crypto asset olarak algılamamak gerekiyor. Merkez bankası özellikle Avrupa Merkez Bankası gibi işaret ediyorlar ki bir kripto para yani gayri merkezi blockchain parası yapmıyorlar onlar. DLT dediğimiz bir metotla decentralized ledger dediğimiz esasında merkezi yapıda olan bir şekilde basacaklarını zaten ilan ediyorlar

yani merkez bankaları gene merkezi dijital para basmaktan bahsediyorlar, burada bir yanlış anlama olmasın diye netleştirmek istiyorum.

Ama yeri gelmişken şunu söylemek isterim özellikle de burada muhasebeden çok iyi anlayan hocalarım ve izleyiciler de muhtemelen meslek erbapları Türkiye’de bildiğiniz gibi vadeli çekler diye bize özgü bir mekanizma var. Vadeli çekler gayri merkezi bir yapıda çalışan yani esnafın ve tüccarımızın kendi vadeli olarak kredi ürettiği bir mekanizma. Bunları biz muhasebe sistemleri içinde izliyoruz, hocalarım biliyorlar modülleri içerisinde muhasebe yazılımlarında bunlar işleniyor, takip ediliyor. Esasında o vadeli çeklere benzer bir crypto asset henüz piyasada yok, dünyada henüz çıkmadı Türkiye’nin enteresan kendine özgü bir mekanizması bu. Benim merakım acaba bu gayri merkezi kredi yaratma formunu bir gün blockchain’de görecek miyiz ve görürsek bunu nasıl muhasebeleştireceğiz ama o herhalde gelecek senenin konusu olacak, Serdar hocamla Ümmühan hocama gelecek sene sorarız o soruyu.

Celal TOPRAK

Moderatör

- Hepimiz merak ediyoruz. Serdar hocama söz vermeden önce Elon Musk ile ilgili soru da var, o konuda ne düşünür onu da öğrenmek isteriz. Hem bu konulardaki değerlendirmelerini hem de bu konuya ilişkin de bir değerlendirme yaparsak çok mutlu oluruz çünkü biliyorsunuz çok reytingi yüksek bir isim; hem arabası hem enerjisi ile farklı bir şey, son dönemde de bu konuya el atmış vaziyette, buyurun sizi dinliyoruz hocam, Serdar hocam.

Prof. Dr. Serdar ÖZKAN

American University of the Middle East

- Gelen sorulara baktım genellikle vergi ile ilgili, hiç kuşkunuz olmasın vergi idaresi orada bir kazanç varsa onu vergilendirecektir. Türk vergi idaresinden önce Amerikan vergi idaresine de bakmalı yani öyle bir araba aldığınız zaman daha eve gelmeden sizi tebrik eder vergi dairesi, öyle bir vergi dairesi. Onlar da tanımlamaya çalışıyorlar şu an Amerika'da IRS, oradan herhalde bütün dünyada konsensus haline gelerek vergi daireleri tanımlayacaklar ve bir şekilde bu vergilendirilecek. Dolayısıyla vergisiz kalma ihtimali yok ama nasıl tanımlanır, ne zaman tanımlanır, ne zaman sonuca ulaşır onu bilmiyoruz. Elon Musk'a gelince Elon Musk enteresan bir insan, Elon Musk sadece denemek için bile bir buçuk milyar dolarlık Bitcoin almış olabilir yani o sürecin nasıl işleyeceğini görmek için bile veya yarın öbür gün o sürecin...

Celal TOPRAK

Moderatör

- İlker hocam hiç denemeyin diyor bize.

Prof. Dr. Serdar ÖZKAN

American University of the Middle East

- Ama İlker hocam bize diyor onu, Elon Musk'a demiyor dolayısıyla Elon Musk onu yapabilir.

Prof. Dr. Ümmühan ASLAN **Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi**

- Zaten Bill Gates öyle dedi ya Elon Musk kadar paranız varsa yatırım yapabilirsiniz dedi.

Prof. Dr. Serdar ÖZKAN **American University of the Middle East**

- Elon Musk kadar paranız varsa yatırım yapabilirsiniz ama Elon Musk hakikaten hazırda var olan bir blockchain'in içerisine girip o blockchain içerisinde işlem yaparak, çeşitli simülasyonlar yaparak başka bir şeyler deniyor olabilir. Benim de bazı arkadaşlarım var sağ olsunlar bu sunumu yaparken onlarla da tartışmıştık çünkü gerçekten dünya dışına çıktığınız zaman bizim merkezi para sistemimizin dışına çıkıyorsunuz yani ayda dolar yok yani başka bir şeye dönüşecek diye düşünüyor olabilir. Bilemem ben o kadar fütüristik bir şeyde dolaşmak istemiyorum ama Elon Musk çok bizim konumuz değil.

Ya ben şeye takılmamız gerektiğini düşünüyorum çok yeni, bu bir beyin jimnastiği ama ona saygı duyuyorum yani acaba şu varlık mıdır bu varlık mıdır her ne kadar var olan tanımlanmış varlık tanımları içerisinde dolaşıp duruyorsak da kısıtlı. Çünkü insan ister istemez içinden çıkamıyor ama daha geniş düşünmek lazım adını yeni koyup yeniden belki tanımlayacağız günler gelecek. Bu bir beyin jimnastiği ben özellikle genç arkadaşlarımız Cemil hoca ile Ümmühan hocanın ortak çalışmalarına gerçekten birbirlerini anlayabilir hale gelmişler. Ben istiyorum ki, biliyorum da aynı zamanda umuyorum ki meslektaş arkadaşlarımız tıpkı

Ümmühan hoca ile Cemil hocanın kurduğu iletişim gibi yani o taraf işin teknik yanını, teknolojik yanını bu taraf da biz bunu raporlamak zorundayız yanını yani işletmeye aktarılması yanını tavsiye edebilir hale gelecekler mali müşavirler bunu düşünüyor. Çok takılmamak lazım, bekleyelim bakalım neler olacak dünya çok değişik günlere gebe. Bir tanımlasınlar yani ben güveniyorum SPK'ya da Maliye'ye de, dünyanın değişik finansal örgütlerine de bir sürü değerli insan var. Oturacaklar, tartışacaklar, onları tanımlayacaklar biz de kendi görevimiz olan onların raporlaması ile ilgili çalışacağız. Yani biz finansal raporları kafamıza göre değerlendirmiyoruz bugün Türkiye'de kullanılan finansal raporlama formatının ne olduğu belli, nereden geldiği belli, uluslararası standartların nasıl geliştirildiği belli. Ayrıca birkaç ciddi ismi takip ediyorum uluslararası finansal raporlama standartları kurulunda, onların da değişik görüşleri var. Yani herkes şunu ulaşmış durumda var olan tanımlarla bu işi götüremeyeceğiz fakat ne yap-sınlar yani şu anda onları gerçekmiş gibi, onları doğruymuş gibi kabul etmemek de lazım çünkü her birisinin uygulamasının eksik yanları var çünkü var olan tanımların içerisine sokmaya çalışıyorlar. Biz ise yepyeni bir tanımlama ihtiyacı içerisindeyiz, eminim hepimize görev düşecek ve en yakın zaman içerisinde bu tanımlamayı yapacağız ve ondan sonra da muhasebe sistemi kaldığı yerden devam edecek.

Ama heyecan verici; teknolojinin olduğu her şey heyecan verici, özellikle genç Mali Müşavirlerin, özellikle stajyerlerin önümüzdeki dönemi göze alarak teknoloji ile daha yakın olmalarını, teknoloji konusundaki eğitimlerini geliştirmelerini, üniversitelerde iseler şu anda mesela MIS yönlü veya bilgi sistemleri yönlü dersleri seçmelerini seçmeli dersler varsa veya üniversiteye girmemiş genç-

ler varsa onlara gerçekten MIS bölümlerinin daha öne çıkacağını şimdiden söyleyebilirim, o bölümlerle ilgilenmelerini ve yönetim bilgi sistemleri konusunda öğrenmeleri gerektiğini düşünüyorum. Benim söyleyebileceğim bu kadar, çok teşekkür ederim hepinize.

Celal TOPRAK

Moderatör

- Hocam çok teşekkür ederiz. Sorulara da aşağı yukarı cevap verdik sanıyorum merkez bankaları ile ilgili cevaplardan çok tatmin olmamışlar, merkez bankaları bu işe giriyorsa işin rengi değişir şeklinde o konuda bir şey söylemek isteyen olur mu içinizde? Serdar hocam siz söylersiniz diye düşünüyorum.

Prof. Dr. Serdar ÖZKAN

American University of the Middle East

- Yani ben bir haber okumadım ama ben sanırım bir kavram kargaşası yaşandığını düşünüyorum yani dijital para denince Merkez Bankası'nın dijital para tanımıyla burada kripto paralardan bahsedildiğini düşünmüyorum inanın yani hakikaten çok hakim değilim o konuya ama ben aynı şeyden bahsettiğimizi düşünmüyorum. Kaydi para meselesi ile dijital paranın aynı şeyler olmadığını söyleyebilirim, muhtemelen bir yanlış anlama var. Eğer İlker Bey'in belki bu konuda haberi varsa o zaman şey olabilir, bilmiyorum yani.

Celal TOPRAK

Moderatör

- Şöyle yapalım yani bir son tur yapalım bu arada yani söylemek istediğiniz son bir şeyler varsa, sıra ile alalım. İlker Bey'den başlayalım, sonra Ümmühan hocaya söz verelim. Yoksa da geçebiliriz, buyurun İlker Bey.

Hulusi İlker EVİN

Başuzman SPK

- Birkaç şey söylemek istiyorum. Şimdi bu kripto varlıkların ve özellikle o DeFi diye bahsettiğimiz decentralized finance'deki mantık sahihsiz olması, nasıl Bitcoin'in bir sahibi yoksa diğer platformların ve yeni çıkan bu tür hizmet veren mekanizmaların da sahibinin olmaması gibi bir mantık olması lazım. O zaman da Merkez Bankası bir kripto para çıkarttığı zaman normal o ülkenin parasından bunun ekstra bir farkı açıkçası olmuyor, sahibi olduğu için farkı olmuyor. Şu andaki DeFi'de merkezi olmayan finans uygulamalarına baktığımızda mesela bir banka var, bu banka blok zincir sistemi üzerinde bir akıllı sözleşme, bir programla çalışıyor ve tasarruf sahibinden kredi isteğini kripto para olarak almak isteyeneye bunun aktarımını sağlıyor ve belli bir miktar faiz ödüyor. Karşı taraf da bunun karşılığında bir teminat veriyor, başka bir kripto parayı mesela teminat veriyor başka bir kripto parayı kredi olarak alıyor. Burada bankacılık sisteminden fark oluşan faizin iki taraf arasında paylaşılması çünkü bu sistemi yapan bir uygulama açık kodlu bir uygulama ve internet üzerinde mesela ERC20 gibi bir sistem üzerinde Ethereum'da çalışıyor ve bu işlemi yapıyor ama komisyon almıyor ya da çok az bir komisyon alıyor.

DeFi'de yalnız şöyle bir şey var bazı DeFi uygulamalarında uygulamanın sahipleri var, bunlar da gene DeFi olmuyor çünkü decentralized olmuyor. Buradaki esas amaç mülkiyeti olmadan bir bankanın mevduat sahibi ile kredi veren arasındaki ilişkiyi sağlayıp akıllı sözleşmelerle bunu gerçekleştirmesi ve burada doğacak katma değerini iki taraf arasında paylaşılması.

Temel işin gidişatı bu yönde olacak diye düşünüyorum ben, o yüzden önce Bitcoin ile başladık, sonra ICO, IEO ve DeFi'ye geldik. DeFi'de işte mesela decentralized exchange'leri söylüyor. Nedir decentralized exchange? Gene açık kodlu bir uygulama var, blok zincir üzerinde çalışıyor ve şirketler orada varlıklarını çıkaracaklar karşı tarafta da insanlar bunu alacaklar. Ne aracı kurumlar olacak bunların hiçbirinin sahibi olmayacak, banka da olmayacak internet üzerinden insanlar bir şirketin mesela çıkarttığı token'ı alacaklar, o para şirkete gidecek sonra sattığı zaman o borsanın başka bir uygulamasına belki satacaklar ve alım satım orada cereyan edecek. Ortada ne aracı kurum olacak komisyon alan, ne takas olacak, ne borsa payı alan borsa olacak ama tabii bu çok ütöpik geliyor şu anda yani bunun nasıl gerçekleşeceği önemli. Çünkü mesela kredi olayında banka mesela araç kredisi alırken veya ipotek yaparken nasıl bir teminat vereceksiniz kripto para ile böyle bir teminat veremediğiniz için orada o sistemde işlemeyecek mesela. Dolayısı ile bir kısmı bankacılık ve finans sisteminin bu mantıkla geçebilirse eğer bu decentralized sisteme o zaman hem paylaşımcılar için yani tüm paylaşımcılar için çok faydalı bir sistem olabilir.

Celal TOPRAK

Moderatör

- Çok teşekkür ederim, çok sağ olun ağızınıza sağlık. Ben Cemil hocanın son olarak söyleyeceği bir şeyler var mı onu almak isterim. Ümmühan hocaya son olarak söz vereceğim. Hocam bir soru var 2 kere okudum anlamadım çok fazla yani biraz teknik bir soru yanıtlaya yanıtlaya siz yanıtlayarsanız diye düşünerek size son bölümde cevap vermeniz için söz vereceğim, Cemil hocam buyurun.

Cemil Şinasi TÜRÜN

Boğaziçi Üniversitesi

- İlker Bey sağ olsun DeFi ile ilgili çok güzel açıklamalar yaptı, güzelce ifade etti. Gerçekten ben de iki noktaya işaret etmek istiyorum; merkez bankalarının çıkartacağı dijital paralar kesinlikle kripto para değil bir kere bu net bir daha altını çizelim. İkincisi merkez bankaları dijital para çıkardıklarında arkadaşlar bunlar kripto paralara karşı bir hareket olarak algılanmasın, bankalara karşı olarak algılsın lütfen çünkü bankaların mevduat sahipleri ile arasındaki ilişkiye girmek istiyorum diyor orada Merkez Bankası. Yani doğrudan doğruya hesaplar bende tutulsun yani açıklamaları okuduğum için bunu söyleyebiliyorum, ben bunu haberlerden çıkartmadım detaylı bir şekilde BIS'in dokümanını okudum, FED'in dokümanlarını okudum, IMF'in dokümanlarını okudum. Burada ifade edilen biçimi ile vatandaşın dijital para hesapları doğrudan doğruya merkez bankaları üzerinde açılacaktır diyor yani bankalarda açılacaktır, üst hesap olacaktır demiyor şu anda olduğu gibi bir kere buna dikkat çekiyorum.

İkincisi çok değerli İlker Bey söyledi bu DeFi'de olacak değişiklikleri, ona bir ekleme yapmak istiyorum. İpotek nasıl olacak diye ifade etti bitirirken burada ipotek şöyle oluyor siz belli bir varlığa karşılık kredi aldığınızda bir ipotek yapabiliyorsunuz. Örneğin araba arabanın ruhsatı veyahut arabanın mülkiyeti wrap denen yani bir çeşit sarılarak, blok zincir üzerine paketlenerek hani böyle etrafını sararlar ya örümcekler o şekilde wrap ederek blockchain üzerine o asset ödenene kadar, karşılığı tamamen ödenene kadar kilitlenebiliyor. Kullanımda kalıyor ama mülkiyeti kilitlenebiliyor yani belli bir akıllı kontratla vadeli bir şekilde ipotek yazılabiliyor. Eğer listeye bakarsanız crypto assetler listesine 10. sırada veya 12. sırada Wrapped Bitcoin diye bir şey göreceksiniz. Oradakiler işte Bitcoin cinsinden eklenmiş varlıklar demek o yani bu DeFi'de enteresan gelişmeler oluyor, her gün yeni bir şey çıkıyor. O yüzden benim de size bu anlattıklarım son aylarda olan yenilikler yani 1 yıl önce bunları konuşmuyorduk, umarım bir faydası olmuştur bu son söylediklerim, teşekkür ederim.

Celal TOPRAK

Moderatör

- Çok teşekkürler Ümmühan hocaya söz vermeden önce Serdar hocam sanıyorum bir iş nedeni ile çıkmak durumunda, belki başka bir toplantıya katılıyorsunuzdur hocam değil mi dijitalde böyle oldu artık.

Prof. Dr. Serdar ÖZKAN

American University of the Middle East

- Evet, başka bir toplantıya katılıyorum evet, çok teşekkürler.

Celal TOPRAK

Moderatör

- Ağzınıza sağlık çok teşekkür ederiz, tekrar sizi selamlıyoruz. Ümmühan hocam buyurun.

Prof. Dr. Ümmühan ASLAN

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

- Evet, son sözü söylemek zor olacak ama ben şöyle bir toparlama yapayım.

Birincisi bu maddi olmayan duran varlıklar ilgili olan kısımda bir eleştiri gelmiş neden işte nakit ve nakit benzeri içerisinde olmuyor, net işletme sermayesi ile ilgili bir soru var. Şimdi orada maddi olmayan duran varlık olarak değerlendirilmesinin sebebi neden nakit ve nakit benzeri değil çünkü nakit ve nakit benzeri genellikle merkezi kuruluşlar tarafından basılan paraların rapor edildiği bir bölüm olduğu için ve şu anda da merkezi olmayan bir para biriminden bahsedildiği için burada nakit ve nakit benzeri içerisinde değerlendirilmesinin uygun olmayacağı noktasında düşünceler var. Ama bu şu an için böyle düşünülüyor, önümüzdeki süreç içerisinde ben farklılaşacağına inanıyorum.

Ben de son söz olarak şunu söylemek istiyorum her ne kadar hem İker Bey hem de Serdar hoca birazcık bu sisteme henüz daha yeterli güven sağlanmadığını, henüz altyapının olmadığını ve benzeri şeyleri söylediler. Evet, çok yanlış değil, kesinlikle yanlış değil ama benim burada söylemek istediğim şu bu ne de bir felsefe değişikliğine gitmemiz gerekiyor, bu felsefe değişikliği ile bu bakış açımızı da değiştirmemiz gerekiyor ve ben önümüzdeki süreç içerisinde birçok şeyin ayağının yere basacağına inanmaktayım. Dolayısıyla benim inandığım konu bir kripto para veya kripto varlıklardan ziyade benim inandığım şey blockchain sistemi.

Dolayısıyla bu sistem önümüzdeki süreçte muhasebeyi çok daha fazlası ile etkileyeceğini dolayısıyla da bizim Cemil hoca ile birleşmeye çalıştığımız noktada muhasebeci arkadaşlarımızın ve öğrencilerimizin de müfredatımızın da teknoloji ile daha yakından ilgilenmesi ve daha çok el sıkışması gerektiği bir sürece giriyoruz.

Yani kısacası bu konuştuklarımız hakikaten henüz net olmayan şeyler ama önümüzdeki süreçte netleşecek şeyler. Belki bundan 3 sene önce bu aşamada bir tartışma yapacağımızı size söyleseydik kimse inanmazdı. Yine Cemil hocamın dediği gibi önümüzdeki süreçte daha neleri tartışacağız ya geçen sene böyle demiştik aslında böyleydi, şimdi böyle oldu diyeceğiz. Ben de böyle bir kapanış yapmak istedim ve hepinize çok teşekkür ediyorum, TÜRMOB'a çok teşekkür ediyorum, tekrar Muhasebeciler Haftası muhasebe meslek mensuplarına kutlu olsun diyorum.

Celal TOPRAK

Moderatör

- Hocam çok teşekkür ederiz ağızınıza sağlık, çok güzeldi. İlker Bey'e de teşekkür ediyoruz, Cemil hocama da teşekkür ediyorum, Serdar hocam gitti onu da sevgi ile saygı ile uğurladık.

Gerçekten bilgi paylaşımı önemliymiş; çok teknik bir konu, çok şey öğrendik, bence insanlar da bu bilgiye açlar baktığımızda reytingi müthiş bir toplantı oldu. Sizi dinlemeye hasretlermiş demek ki hocalarım, bence sık sık bu toplantıları TÜRMOB da yapmalı diye düşünüyorum.

Ben TÜRMOB ekibinden sevgili Zafer arkadaşımıza, sevgili Emre Başkana, Yahya Arıkan'a kadim dostum Genel Sekreteri TÜRMOB'un çok teşekkür ediyorum. Bilgilendirme açısından çok önemli bir konuydu; herkesin bir şeyler söylediği, şehir efsanelerinin dolaştığı bir konuydu, bizi doğru bilgilerle buluşturduğunuz için çok çok teşekkür ediyorum ve yayını noktalıyorum, iyi akşamlar diliyorum hoşça kalın efendim...